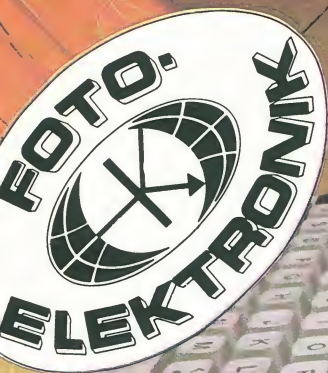

1986. augusztus
Ára: 24 Ft

video

magazin

Commodore 64-től ...
... IBM PC AT-ig számítógépek garanciával,
asztali és hordozható képmagnók, kamerák,
videoberendezések és egyéb műszaki cikkek
ADÁSVÉTELE budapesti és vidéki
szaküzleteinkben.

KÖZPONT: FOTOELEKTRONIK ISZ BP. V., KOSSUTH L. U. 17. TEL.: 173-022.

KÉPVISELŐINK SZERETETTEL VÁRJÁK ÖNÖKET AZ F 2-ES PAVILONBAN,
AZ ŐSZI BNV-N IS.

Kedves Olvasó!

Első számunk megjelenése óta óriási halom levelet, s még több telefonhívást kapott szerkesztőségünk. Számos segítő szándékú hozzászólás, javaslat mellett nem egy olvasónk kérte film- és videoszárak címét, telefon-számát — közülük a legtöbben, számunkra meglepő (?) módon Arnold Schwarzenegger után érdeklődtek —, de többnyire vagy valamely vásárolni szándékozott készülék minőségét firtatták, vagy egy már megveti képmagnóval kapcsolatos gondjaikra kértek tanácsot. Nos: szívesek címet nem szerepelnek a nyilvántár-sunkban, viszont annál inkább feladatunknak tartjuk gyűjteni a készülékkatalógusokat, valamint a hazai, külföldi tesztek, s ezek tapasztalatait igyekszünk átadni minden érdeklődőnek.

Ami persze nem is olyan egyszerű feladat. Egyik figyelemes fővárosi olvasónk összevetette például a ma-gazin első és második számának tesztjeit, s észre-vette, hogy míg az Agfa HGX videokazetta az előbbi számban az első, a következőben már csak a tizenne-gyedik helyre került. Itt valami nem stimmel — dor-gált meg bennünket telefonon —, mert azt hiszi, ilyen rövid idő alatt még a gyorsan fejlődő videotechnika-ban sem értekelődnek át a termékek...

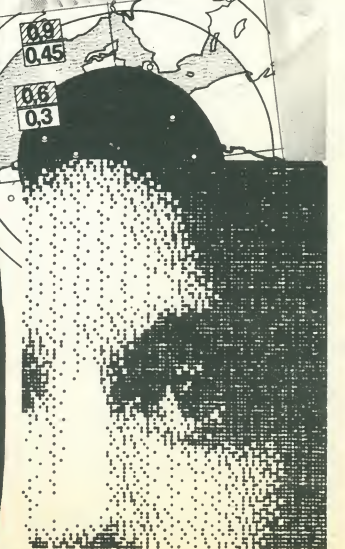
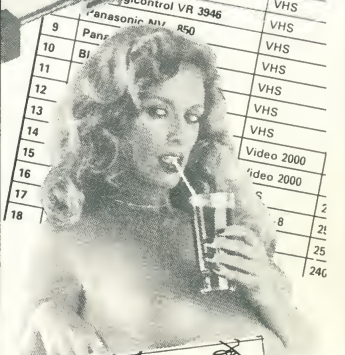
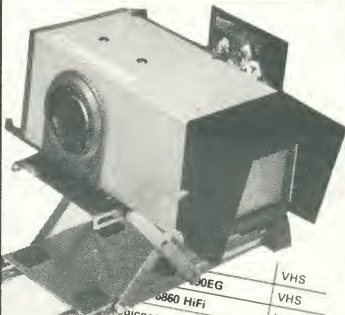
Voltaképpen hasonló kérdést feszegetnek, akik nem tesztjeinket bírálva, de szintén azért telefonálnak szerkesztőségünkbe, hogy megtudakolják, jó-e a prospek-tusból vagy kirakatban kinézőt képmagnó. Mert erre csak az lehet válaszolni: mihez képest? A video-technika ugyanis egyelőre nem alakította ki a maga normáit, mint a hi-fi hangtechnika, amely többek kö-zött a DIN 45 500 szabvánnyal pontosan meghatározta, milyen feltételeket kell teljesítenie egy készüléknek, hogy hi-fi-nek nevezhesse magát. Így történhet meg, Kedves Olvasó, hogy első számunkban a hazai televi-ziók mérnök-szakember más rangsori állapotját meg a kazetták között, mint az NSZK Video hivallap szerző-je, s mégis, egyikük sem tévedett. Nem ugyanazokkal a műszerekkel mérték, nem pontosan ugyanazokat a kazettákat: szükségképpen jutottak más következteté-sekre, s ezért lehet csak bizonytalanul válaszolni a ké-szülékek minőségét firtató kérdésekre. Mihez képest? Szabvány híján ugyanis legfeljebb egymás teljesítmé-nyével, s nem utolsósorban árával lehet összevetni a különféle berendezéseket.

Nem véletlen, hogy már második alkalommal azo-nos paraméterek alapján, egysegiesített táblázatokban közöljük Teszt rovatunkban a göröcs alá veti készülé-kek minősítését, s az általunk mért adataikat. Így ál-talános „video-normához” nem, de egy rendszerezhető s a későbbiekben is jól összevethető követelményrend-szerhez hozzájut az olvasó. Akinek pedig további kér-dései adódnak, mert nem találta meg eddig megjelent Vásárlás vagy Teszt rovatainkban az általa kiválaszt-ott készüléket vagy más videós tanácsra van szüksé-g, vegye igénybe új szolgáltatásunkat:

Szeptember 30-án pénteken 16–18 óráig műszaki szakembereink várják hívásukat a 403-755-ös, és a 403-749-es telefonszámon.

P. J. Zoltán

Ötlet video magazin

„A bemutatott filmátíró adapter Panasonic gyártmányú, de a kialakításából látható, hogy sokféle kamera, illetve vetítőgép összekombinálására alkalmas.”
5. oldal

„Egy »bizományis« szakember még azt a kijelentést is megkockáztatta: kezd telítődni a piac... legalábbis ami a mennyiséget illeti.”
6. oldal

„Egyetlen, ám nagyszerűen »befektethető« tőkéje a teste, amit ma már öt földrészi férfiai bámulhatnak vágyakozva a filmvászonon.”
10. oldal

„Az állami, illetve parlamenti ellenőrzés alatt álló országos televíziók is inkább csak a jelenléti és a felkészülés miatt készítik műholdas programjaikat.”
20. oldal

„A képdigitalizálás persze nem spanyolviasz, mivel ezt az eljárást már jó ideje alkalmazzák, csak a háztartási képdigitalizálás számít még annak.”
28. oldal

Az Ötlet hetilap magazinja
Felelős szerkesztő: ERDŐS ÁKOS
Szerkesztő: BÍRÓ ZOLTÁN
Tervező szerkesztő: KERÉK ANTAL
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103–105.
Levélcíme: Budapest 1986
Telefon: 203-803, 203-804
Telex: 22-7363
Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: dr. Petrus György igazgató
Kiadóhivatal, Budapest VI., Révay u. 16.
Szikra Lapnyomda, Budapest 86–3548
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta
Címnap: Prohászka Imre
Illusztrációk: Izsák Jenő és Kerék Antal
Fotók: Geszti Anna
HU ISSN 0237–5141

Bemutatunk

egy

JVC

családot

Érdemes kétszeresen is megfontolni, hogy milyen készüléket vásárolunk először. Ha ugyanis várhatóan „beleszerelmesedünk” a videózásba, akkor jobb eleve olyan berendezést választani, amelyhez később biztosan találunk pontosan illeszkedő (kompatibilis) kamerát, monitort s más kiegészítő cikkek. Persze azért ne felejtsük el: egy-egy készülékcsalád „élete” a technika mai fejlődési ütemével számolva ritkán több öt évnél, ezért biztonságosabb jó nevű cégek nagy szériában gyártott, sikeres termékei közül választani. Így lehet reményünk a tartós és üzembiztos működésre. „Videovilág” című rovatunkban ezúttal egy olyan készülékcsaládot mutatunk be, amely megfelel az említett szempontoknak.

Hordozható képmagnóból a JVC évenként egy típust kínál. A legújabb neve

HR—S10

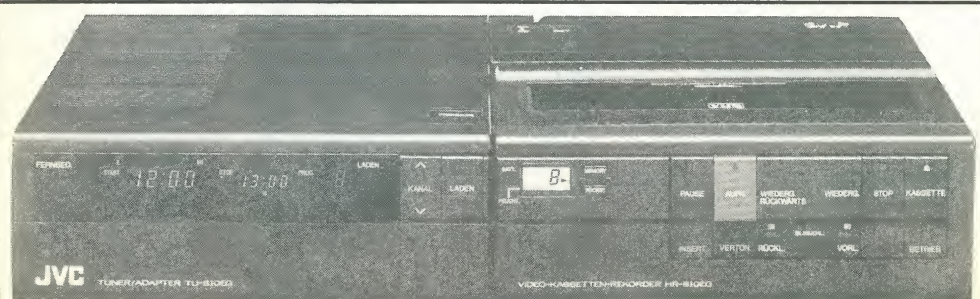
és VHS rendszerű, amit talán említeni sem kellene, hiszen egyre inkább csak VHS készülékek találkoztunk egész Európában az amatőr területen. (Persze kopogtat már a V8 is az ajtón... de egyelőre úgy tűnik, még várnia kell.) A HR—S10 egy nagyobb-fajta diplomatatáskában elfér (mérétei:

204 × 80 × 225 mm) tartozékaival és egy videokamerával együtt. A vele készített videofelvétel jel-zaj viszonya a prospektus szerint 43 dB, ami az amatőr hordozható készülékek között nagyon jó. Ugyanez mondható el a 250 soros vízszintes felbontásról is. Két videofejjellel rendelkezik. Inzertálni tehát csak felülírással tud, mint minden hasonló gép. Gyors és lassított előre-vissza játszás tekintetében az asztali gépekhez hasonló. Mivel van benne RF-modulátor, egy kábel segítségével közönséges tévéen lehet a képet visszanezni. Mód van a felvett anyag gyorsított ellenőrzésére is.

Egy hordozható készüléknél jelentős szempont a méretek és a súly csökkenése — a gép 2,4 kg —, ezért időzítő- és hangolóegység nincs benne. Tartozékként azonban külön egységként megvehető, és ezzel együtt a HR—S10 képmagnó tudja mindazt, amit egy asztali készüléknek tudnia illik (képpünkön együtt látható a két berendezés). A hangolóegység elektronikus hangolás. A hangolás automatikusan vagy kézi vezérléssel is elvégezhető. Az előzőleg beállított csatornákat akár a keresőgombbal, akár a 16 csatornaválasztó gomb segítségével ki lehet választani. Az egység 14 napra és 8 programra programozható.

Az akkumulátorok feltöltésére is használható a készülék, méghozzá gyorsítottóként: a kimerült akkumulátorokat 80, illetve 120 perc alatt tölti fel. És természetesen táplálja a hordozható képmagnót, amikor azzal összekapcsolva használjuk asztali készülékként.

Mivel egy átlagos nyugati polgár számára sem magától értetődő, hogy a hordozható képmagnó mellett otthoni használatra tartson egy másik készüléket — és mert képmagnó mellett gubbasztani és nyomogatni a gombokat ma már igencsak „snassz” dolog —, az ismertett HR—S10 képmagnóhoz lehet venni egy infravörösrel működő távvezérlőt. Ez a dobozka nemcsak a képmagnó, hanem a hangolóegység csatornaválasztó funkcióinak távvezérlésére is alkalmas. Mivel az infravörös a hangoló/időzítő egységben van, csak azon keresztül lehet a képmagnót segítségével vezérelni.

Akik hordozható képmagnót vásárolnak, amint lehet, valószínűleg egy kamerát is beszerznek hozzá. (Az is biztos, hogy leg hamarabb ez utóbbinak a teljesítményét fogják kevesebbet tartani...)

A JVC kamerák bő választékát kínálja — szemben a képmagnókkal, aminek oka abban keresendő, hogy míg a képmagnógyártás drága, precíziós számgépeket igényel, a kamera gyártása sokkal kisebb háttérrel megoldható, tehát ebből kisebb sorozatok is kifizethetőek. Gyakran egyébként csupán arról van szó, hogy egy alaponstruktúrt öltöztetnek fel különféle ruhákba és látunk el kevesebb vagy több szolgáltatással.

A JVC legegyszerűbb és talán a világ legkisebb amatőr videokamerája a

GZ-S3
típus.

Félcsoles SM-szatikon a felvevőcsőve és 30 lux minimális megvilágítás mellett már üzemképes. Ilyenkor persze dolgozik az elektronikus erősítő is, ami a zajt erősen megnöveli. Felbontása 270 sor, jel-zaj viszonya 45 dB. Motoros varioobjektívje hatszoros átfogású (8—48 mm). Automatikus blendeállítás, automatikus fehéregyensúly-állítás — mindkettő dicséretes módon kikapcsolható, és így kézzel is szabályozható. A mindössze egycsoles képátviteli keresőben nyolcféle funkció kijelzését oldották meg. A készülék súlya 1,25 kg, ami egy kicsit sok, főleg akkor, ha a méretéhez viszonyítjuk (100 x 115 x 223 mm).

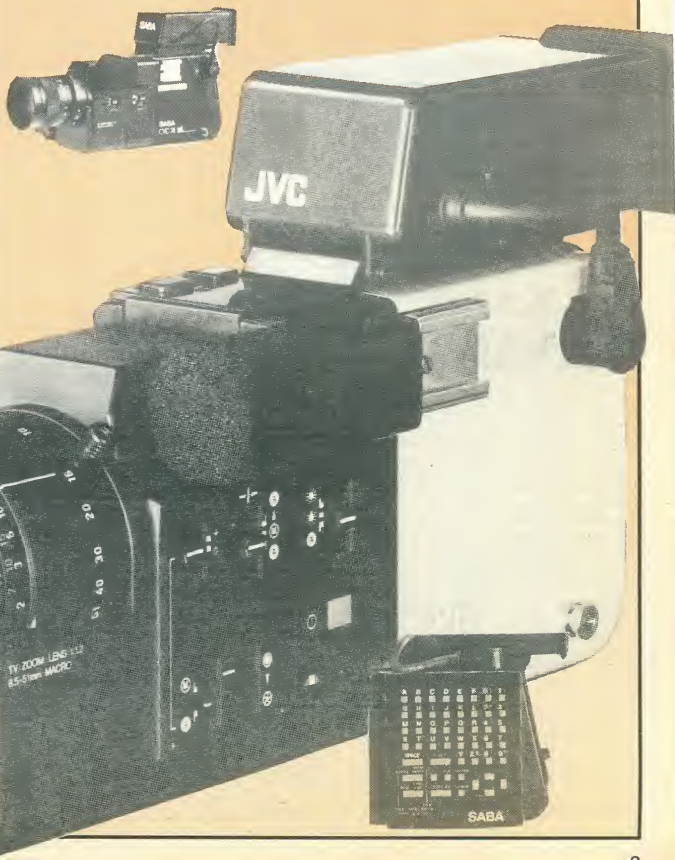
Nagyobb testvére, a

GX—N7 névre hallgató,

„Lolux” fantáziánévvél hirdett videokamera már csak 1,1 kg. Tíz lux megvilágításnál az ismertető szerint „élő és realisztikus” színeket produkál, és a fehérbalansz, valamint fényrekesz-automatika mellett az élességet is magától beállítja (autofókusz). Felvevőcsőve félcsoles Newicon. Ennek a típusnak a SABA márkanév alatt forgalmazott változata lehetővé teszi az objektív cseréjét, ami nagyon ritka amatőr kameránál — a gyártók nem szeretik, ha a nem szakképzett felhasználó babrál a képfelvétel cső körül. Egy adapter segítségével szinte minden ismert fotóobjektív csatlakoztatható a kamerához, ami óriási lehetőség, hiszen ezáltal akár egy ezres telével is készíthetünk videófelvételt, ami eddig kizárólag a profik privilégiuma volt.

Ehhez a kamerához különben egy ügyes kis doboz csatlakoztatható, amelyet a kamera oldalára lehet rögzíteni. Ennek segítségével sokféle módon lehet a képen feliratot generálni: főcímet készíthetünk, dátumot és futó időt (stopper) írhatunk a képre. Ez a megoldás már előrevetíti a digitális technika térhódítását is a videózában.

A feliratozó egységekkel általában egyféle betűmérettel és egyféle betűtípussal dolgozhatunk. Meglehetősen korlátozott az is, hogy hova kerülhetnek a feliratok a képen: ez általában a kép középső területe. Némely feliratozó csak néhány karaktert tud a képre írni, de van olyan is, amely oldalakat képes tárolni, és így előre, otthon kiszedett feliratokat a felvétel helyén gombnyomásra előhívhatunk. Amihez persze az kell, hogy kikapcsoláskor a memória ne felejtse. Ez beépített áramforrás vagy telep segítségével biztosítható, de vannak már nem feleltő memóriaelemek is. A keresőben megjelenő felirat csak akkor kerül a kamera kimeneti jelébe, vagyis a képmagnóhoz, ha egy gombnyomásra ezt lehetővé tesszük.

CVC 79

Amennyiben a videokamerával szemben támasztott igényeink tovább nőnek, a

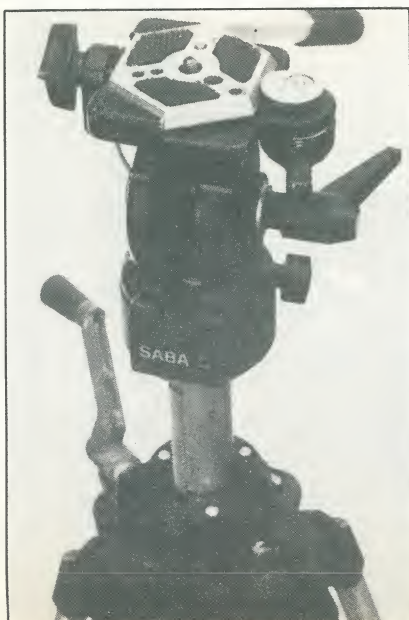
GX— N70

típusú kamera vagy annak SABA márkánév alatt forgalmazott **CVC 79** jelű változata valószínűleg sokáig kielégít bennünket.

Kétharmad hüvelykes Newicon csővel dolgozik és 10 luxtól igérik megfelelő működését. Nyolcszoros varioobjektívjének fényereje 1:4 és kétféle sebességgel lehet a variót motor segítségével is működtetni. Az ma már minden videokamerán természetesen, hogy az objektív segítségével nagyon közeli (makro-) felvételeket is készíthetünk. Pozitív-negatív átkapcsolás után színes negatívainkról kaphatunk értékelhető képet, melynek alapján eldönthetjük, mit érdemes kinagyítani. Ebben a kamerába már beépítették a feliratozóegységet is, és ráadásul a betűk, valamint a háttér színt fehér, piros, zöld és kék közül választhatjuk. A kamera markolatában mikrokapcsolók vannak, melyekkel a csatlakozó képmagnó minden, felvételkor lényeges funkciója távvezérelhető a kamerakábelben kereszti. A kamerához távvezérlő is kapható, amely lehetővé teszi olyan helyen való felállítását és működtetését, ahova operátor nem követheti (pl. madárperspektíva vagy veszélyes környezet stb.). Egyéb jellemzői: autofókusz, beépített sztereó mikrofon, automatikus fel- és lezárás is lehetséges a felvétel elején és végén képből és hangból, nyolcvattos fogyasztás. Súlyja 2,6 kg. Ami még fontos: a kamera vállra támasztható a stabil, kevésbé fárasztó tartás végett.

SABA ÁLLVÁNY

A kameratartozékok között legfontosabb egy megfelelő kameraállvány. Sajnos, a legtöbb amatőrállvány eredetileg fotós célra készült, s jól megfelel a statikus beállításokhoz. Felvétel közben mozgatható azonban kétségbeesítő zötyögést, rángatást, remegést produkálnak a videoképből — egyezővel nemigen használható ott, ahol a kamerával követni kell az eseményt. E célra csak a hidraulikus csillapítású, merev, masszív kivitelű állványok felelnek meg. Ezek némelyike drágább, mint a kamera, amihez használni kívánjuk. Van azonban a SABA cégnek egy olcsó, kis kamerához kifejlesztett, csillapított kamerafejjel ellátott állványa, amely nem túlságosan nehéz, tehát jól megfelel mobil felvételi helyzetekben.

A sokféle előtét számos optikai trükk lehetőségét kínálja. A

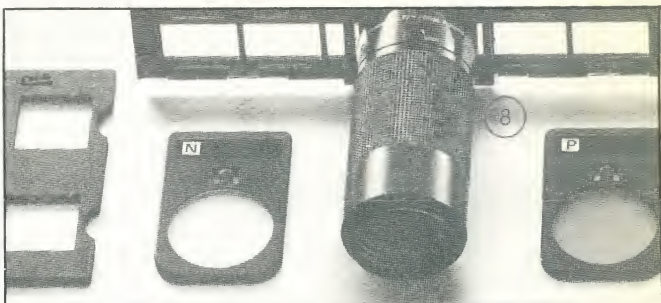
SABA

által ajánlott optikai előtétek 58 mm átmérőjűek és me-netes csatlakoztatásúak, de megfelelő adapterekkel a 46, 49, 52 és 58 mm átmérőjű objektívekhez is használhatók.

A csillagszűrő (szűrőfilter) a csúcsfények helyén sokszögű, sugárirányú csillaghatást produkál. A prizmaelődítést a ködszűrőn sejtatos elvont, finom aurát kölcsönöz a jelenetnek. A semleges szűrő (ND-filter, Neutral Density Filter) a beeső fény hőmérsékletét, felületét, elnyelőképességét a szűrőfaktorának megfelelően. Az újabb, aszuperdrékány kamerákhoz ajánlják napos, vízparti vagy hevas felvételekhez, amikor a fényrekesz már erősen le van zárva és még így is sok a fény.

A színes fotózásban használt szűrők használatától a videófelvételek során lehetőleg tartózkodjunk, mert ritka kivétellektől eltekintve, a rosszul beállított fényegyensúly látzatát kelteik.

WV-AD 17E

Gyakran van szükség arra, hogy diát vagy filmet átvegyünk videóra. Mivel a filmek mérete szabványos és nem szükséges merev mechanikai kapcsolat a kamera és a diázó-, valamint filmátviteli adapter között, az ilyen eszközök csaknem minden videokamerához egyaránt használhatók. Többségük egy vagy két tükört tartalmaz, de van olyan is, amelyben egy félig áteresztő tükör található, és így két optikai képet — például két diát — lehet keverni egymással. Amennyiben úsztatni kívánjuk őket vetítőzóna fényerejének változtatásával, számítsunk arra, hogy az úsztatás során a színhőmérséklet, vagyis a „színtónus” jelentősen változni fog.

Ezt a jelenséget ki is használhatjuk a diák átvételekor úgy, hogy ha színben korrigálni kívánjuk azokat, a diát átvilágító fény színének változtatásával (pl. nagyító szűrőeszköz felhasználásával) elvégezhetjük a szükséges korrekciókat. Az ábrán bemutatott szerkezetek a különféle méretű keretezett és keretezetlen diafilmek kameraobjektív elé rögzítésére szolgálnak, sőt egy kis ügyességgel egymás után cserélgethetjük a diákat, miközben a videófelvétel folyamatosan történik. Persze ilyenkor az említett színkorrekciókat (az átvilágító fény színének változtatását) elvégezni nemigen lehet, ezért egységes színvilágú diákat válogassunk össze a videóra való átmásolásához.

WV-J20E

A filmátviteli adapterek gondja az, hogy könnyen átveszik a vetítőgép rázkódását, és emiatt a kép életlen lesz. Ezenkívül, ha a vetítőgép nem jár szinkronban a kamera eltérítésével, egy vonuló csíkot kapunk a képen. Ez ellen úgy védekezhetünk, hogy a vetítőtől kiszorítjuk a pillát. Filmátvitelkor gyakran szükség lenne a filmkópia „lágysítására”, mivel a videokamerával történő leképpezés során jelentősen megnő a kontraszt. Amennyiben a kamera fényrekeszt az automatikus áramkör szabályozza, bizonyos jeleneteknél, ahol nagy, fényes felület van a képen, az automata lezabályoz és a kép többi része „eltűnik a feketében”. Ezen úgy segíthetünk, ha egy-

részt csökkentjük a vetített kép kontrasztját úgy, hogy egy gyenge fénnel megvilágítjuk azt, másrészt a kamera fényrekesz-automatikáját kikapcsoljuk. Amennyiben szükséges, kézzel szabályozzuk a kritikus filmrészleteknél... Mindenesetre legyünk tudatában annak, hogy a filmek videón reprodukálása a képminőségen sokat ront.

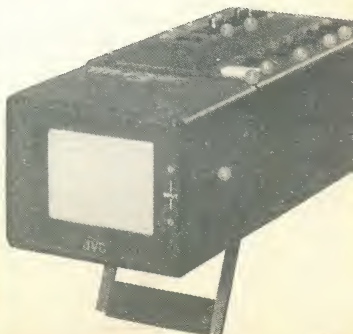
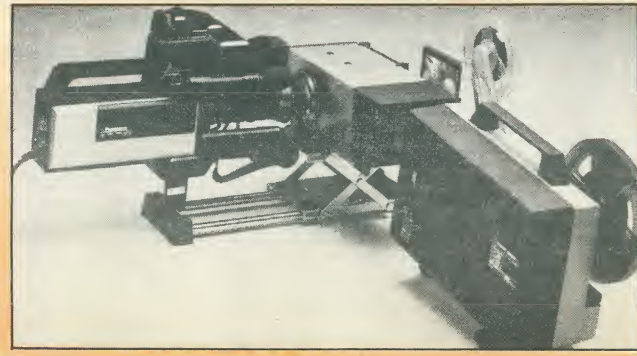
A bemutatott filmátviteli adapter Panasonic gyártmányú, de kialakításából látható, hogy sokféle kamera, illetve vetítőgép összekombinálására alkalmas. Két ablaka van: az egyik a vetítőgép számára, a másik pedig pozitív képek részére, ahova maximálisan 78 x 104 mm méretű ábrát tehetünk. Ezek cserélgetésével pl. főcímet készíthetünk videonyagainkhoz folyamatos felvétel közben, hasonlóan a diapozitívok cserélgetéséhez.

Egy hordozható monitor pótolhatatlan segítséget jelent videófelvételeink minőségének helyszíni ellenőrzéséhez. Különösen jó, ha ez a monitor telepről is használható. Ilyen az ábrán bemutatott JVC gyártmányú

TM-P3

tipus.

PAL és SECAM jeleket is fogad, azonkívül hangfokozata is van. Képtárolója három col (7,5 cm), ezen a picurka képernyőn inkább csak a felvétel durva hibáit vehetjük észre, mert minőségileg képpiszszadásra nem alkalmas. Viszont külső méretel és súlya is imponáló: 95 x 77 x 234 mm és alig 1,2 kg! Ötletes módon kihúzható fényellenző biztosítja a szabadban, erős fény mellett való nézést. Teljesítményfelvétele 7 watt — erre csak a takarékos japán technika képes.

Szokásos táblázatunkat az NSZK-ban megjelenő Video című havilap, valamint a Vám- és Pénzügyőrség, s a hazai boltok adatai alapján készítettük.

A leglényegesebbek ezek közül az új, a közelmúltban életbe lépett vámértékek. Nagy átlagban csökkentek valamelyest a vámalapú jelentő összegek, de talán ennél is többet jelent, hogy a szakértői bizottság a régini sokkal részletesebb, szélesebb körű típusválasztékra állította össze az új árlistát, így várhatóan kevesebb lesz a főlós vita, a bosszankodás a határon. Az új vámértékek megállapításánál számos nyugat-európai ország katalógusának árait vetették össze (Ausztriában esetenként 10-15 százalékkal magasabbak az árai, mint az NSZK-ban), s figyelembe vették a nagykereskedelmi által

ittthon forgalomba hozott készülékek árait és műszaki paramétereit is. Tájékoztató jellegűek a tesztort NSZK-márkában közölt árai — üzletenként akár 15-25 százalékos eltérések is lehetnek —, s szintén a tájékoztató szolgálik a táblázatot kiegészítő használtcikk-kereskedelmi árai

Javuló kínálat

Ahogy ez a hazai vicekben lenni szokott, van egy jó és egy rossz hírnök. Kezdjük a rosszal! Sajnos téves hírek bizonyult az MTI több lapban közölt tudósítása, mely szerint a Mundial évében az Orion a Panasonicból (NV 430), a Videoton pedig az Akai 200-asból 10—10 ezer darabbal árszítja el a kereskedelmet. Az Akai hiánya valószínűleg keveseknek okoz majd szívfájdalmat, a kiszállított darabok hónapokig porosodnak a raktárakban. A Panasonic-ért viszont a kereskedők szerint „ölik egymást a népek”. Az Orion kereskedelmi igazgatója elmondta, hogy az idén előreláthatólag három ezer darabot tudnak összeszerelni az NV 430-ból — a múlt évi ezres mennyiséghez képest azért ez is előrelépés —, s a szeria közel 20%-át a RAVILL kapja forgalmazásra.

Lássuk a jó hír! Úgy tűnik, némi örömdetes árcsökkenés tapasztalható a hazai kínálatban. Már „Orioneknél” is elmondható, fontolóra veszik a Belkereskedelmi Minisztérium ajánlatát: mérsékeljék ötvenezer Ft-ra a 430-as Panasonic árat. Egyelőre azonban inkább csak reménykedhetünk, hogy előbb-utóbb a vásárlók javára döntenek. Ami viszont már tény, két kereskedelmi vállalat is, egy-egy készülékkel a negyvenezer Ft-os árháttér alá tornázza magát. A Keravill 39 988 Ft-ért árulja a Siemenst, a Skála pedig 39 900 Ft-ért a japán gyártmányú Orion VH 600 RC-t (Seltront). Lapzártakor sikerült csak megtudni, hogy a Keravill idén mindössze 3500 darabot kap a Siemensből — ez a mennyiség időközben el is fogyott —, a Skála Coopnak viszont eddig legalább 8500 Seltronra sikerült szerződést kötnie, s így ebből a típusból még a második félére is várnak szállítmányokat.

Ugyancsak jó hír, hogy a „Skála-kópé” saját kockázatára, igaz, ötven százalékos előleg s tizenkét százalékos kamatok mellett részletre is árulja a 74 000 Ft-os Grundig VS 200 RC-t, amelynek kész-

letéből előreláthatólag még a második félére is futja. Felröppent a pletyka, hogy 16—17 000 Ft-ért csak lejártszóra alkalmas készülékkel is kirukkol a Skála. Egyelőre úgy tűnik, nem vállallják az üzletet, mivel a véleményük szerint csak irreálisan magas, 25 000 Ft körüli áron tudnák piacra dobni.

Reálisnak tartja viszont ugyanezt az árat a Centrum Nagykereskedelmi Vállalat. Még az idén kétezer Intervideo típusú lejátszó érkezik a Centrum-lanc üzleteibe. A kínálat másik, vonzóbb végén helyezkedik el a Panasonic NV 730-as — a KERMI-vizsgálók szerint ez a 64 500 Ft-ot kóstáló gép jelenti a csúcsmínőséget az állami kereskedelem választékában. Ebből az idén, akárcsak a múlt évben, ezer darabra kötött szerződést a Centrum. Jól például egyébként ez a típus, hogyan lehet, lehetne leszorítani az árait. A Centrum akcióját megelőzően a használtcikk-, illetve magánforgalomban még 80—90 000 Ft között mozgott az NV 730-as ára.

Erkeznek még videók az országba a Ferrovill, a Casvill, a Vidia s a Titán nagykereskedelmi vállalatok keresztül, a mennyiséggel és a típusokkal kapcsolatban azonban csak egy dolog a biztos: teljesen bizonytalan.

Pontos adatokat kaptunk arról, hogy tavaly valamivel több mint húszezer videokészülék hoztak haza — illetve ennyit váromlataktak el — nyugaton portyázó honfitársaink. Valószínű, hogy ennek a mennyiségnek igen nagy hányada a használtcikk-kereskedelem kínálatát gazdagította. Most azonban hallhatunk olyan jóslatokat, hogy nem kis mértékben a nagykereskedelem fokozódó aktivitásának következtében, erőteljesen csökken ez az arány. Egy „bizományis” szakember még azt a kijelentést is megkockáztatta: kezd telítődni a piac... legalábbis ami a mennyiséget illeti...

V. B.

ASZTALI KÉSZÜLÉKEK

Helyezés	Gyártó, típus	Rendszer	Ár nyugat-német márkában	Hazai árak			Képmínőség	Hang-mínőség	Szolgáltatások	A magazin minősítése
				Új vámérték	Bizományi	Fotó-elektronika				
1	Nordmende V502	VHS	2500	100 000			nagyon jó	kitűnő	jó	nagyon jó
2	ITT VR 3995	VHS	2850	106 000			nagyon jó	kitűnő	jó	nagyon jó
3	Grundig VS 380 HiFi	VHS	2700	110 000			jó	kitűnő	nagyon jó	nagyon jó
4	Philips VR 6860 HiFi	VHS	2550	100 000			jó	kitűnő	jó	nagyon jó
5	Mitsubishi HS—410	VHS	2200	88 000			jó	kitűnő	jó	nagyon jó
6	Sharp VC—488	VHS	2300	92 000			jó	nagyon jó	jó	nagyon jó
7	Panasonic NV—810	VHS	2100	84 000			kielégítő	kitűnő	kielégítő	nagyon jó
8	Panasonic NV—850	VHS	2000	80 000			jó	nagyon jó	kielégítő	jó
9	Orion VH 2004 HS	VHS	2000	80 000			jó	nagyon jó	jó	jó
10	Grundig VS—320	VHS	2100	84 000			jó	jó	nagyon jó	jó
11	ITT Digicontrol VR3946	VHS	1950	78 000			jó	jó	nagyon jó	jó
12	JVC HR—D565EG	VHS	2500	100 000	150 000		jó	kitűnő	jó	jó
13	Hitachi VT—88CT	VHS	2500	80 000			jó	kitűnő	kielégítő	jó
14	ITT VR 3976	VHS	2400	96 000			jó	kitűnő	jó	jó
15	Blaupunkt RTV 324	VHS	1950	80 000			jó	jó	jó	jó
16	Loewe OC 70H	VHS	2100	84 000			jó	kitűnő	kielégítő	jó
17	Grundig VS 220	VHS	1900	72 000	75 000	59 000	jó	jó	jó	jó
18	Panasonic NV—730EG	VHS	1700	68 000	60 000	63 000	jó	kielégítő	jó	jó
19	Grundig VS—310	VHS	1900	72 000			jó	kielégítő	nagyon jó	jó
20	Sharp VC—5F3C	VHS	2000	80 000			jó	nagyon jó	jó	jó

21	Panasonic NV—460	VHS	1600	64 000	60 000	71 000	jó	kielégítő	kielégítő	jó
22	JVC HR—D160EG	VHS	1900	76 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
23	Telefunken VR—940	VHS	2000	80 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
24	Panasonic NV—230	VHS	1300	62 000			jó	kielégítő	jó	jó
25	Mitsubishi HS—400G	VHS	1950	78 000			jó	nagyon jó	jó	jó
26	Panasonic NV—870	VHS	2400	96 000			jó	kitűnő	jó	jó
27	Blaupunkt RTV 434 EG	VHS	2700	108 000			jó	kitűnő	jó	jó
28	Philips VR—6660	VHS	1900	76 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
29	Orion VH 250KT	VHS	999	40 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
30	Tensai TVR 1360	VHS	998	40 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
31	Fisher FVH—P725	VHS	1650	68 000	75 000		jó	kielégítő	kielégítő	jó
32	Alcal VS—15EG	VHS	2100	85 000			kielégítő	nagyon jó	kielégítő	jó
33	Mitsubishi HS—319G	VHS	1800	72 000			jó	kielégítő	jó	jó
34	JVC HR—D455EG	VHS	2200	88 000			jó	jó	jó	jó
35	Sharp VC—381GB	VHS	945	40 000			kielégítő	kielégítő	kielégítő	jó
36	Mitsubishi HS—306	VHS	1350	55 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
37	Panasonic NV—430EG	VHS	1400	56 000	50 000	50 000	jó	kielégítő	kielégítő	jó
38	JVC HR—D150	VHS	1600	64 000			jó	kielégítő	jó	jó
39	Hitachi VT—63CT	VHS	1450	58 000			jó	kielégítő	jó	jó
40	Fisher FVH—P722K	VHS	1500	60 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
41	Hitachi VT—64CT	VHS	1500	60 000			jó	kielégítő	jó	jó
42	Fisher FVH—P840	VHS	2500	100 000			jó	nagyon jó	jó	jó
43	Samsung VB—510TC	VHS	1250	50 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
44	Alcal VS—304ED	VHS	1600	64 000	63 000	65 000	jó	kielégítő	kielégítő	jó
45	Tensai TVR 1100	VHS	1298	52 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
46	JVC HR—7600MS	VHS	2900	116 000			jó	jó	jó	jó
47	Tensai TVR 950	VHS	1050				kielégítő	kielégítő	kielégítő	kielégítő
48	Telefunken VR—970	VHS	2300	92 000			jó	jó	jó	kielégítő
49	Grundig VS 265	VHS	2500	100 000			jó	kielégítő	nagyon jó	kielégítő
50	JVC HR—D110	VHS	1200	48 000	58 000	58 000	jó	kielégítő	jó	kielégítő
51	Fisher FVH—P720K	VHS	1400	55 000	69 000	61 600	jó	kielégítő	jó	kielégítő
52	Sharp VC—585	VHS	1800	72 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő
53	JVC HR—D111	VHS	1300	52 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő
54	Blaupunkt RTV311	VHS	1800	72 000			jó	kielégítő	kielégítő	kielégítő
55	JVC HR—D120	VHS	1400	56 000	65 000	68 000	jó	kielégítő	jó	kielégítő
56	Philips VR—6560	VHS	1850	74 000			jó	kielégítő	kielégítő	kielégítő
57	Blaupunkt RIV 404	VHS	2100	80 000			jó	nagyon jó	kielégítő	kielégítő
58	Sharp VC 483G	VHS	1495	60 000			jó	kielégítő	kielégítő	kielégítő
59	JVC HR—D121	VHS	1700	68 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő
60	Philips VR—6460	VHS	1498	60 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő

HORDOZHATÓ KÉSZÜLÉKEK

Helyezés	Gyártó, típus	Rendszer	Ár tunerrel	Hezai árak				Képmínőség	Hangmínőség	Szolgáltatások	A magazin minősítése
				Új vasmérték	Bizományi	Fotó-elektronika	Otótért				
1	Panasonic NV—180	VHS	3200	130 000	200 000	180 000	180 000	jó	jó	jó	jó
2	Olympus VC 104E	VHS	3200	130 000	150 000	160 000	180 000	jó	jó	jó	jó
3	Hitachi VT—8CT	VHS	3400	140 000				jó	jó	jó	jó
4	JVC BR—6200	VHS	3600	145 000				jó	jó	kielégítő	jó
5	JVC HR—S10EG	VHS	3200	130 000				jó	jó	kielégítő	jó
6	Saba PVR 6083	VHS	3200	130 000				jó	jó	kielégítő	jó
7	Mitsubishi HS—710G	VHS	1800	72 000				jó	jó	kielégítő	jó
8	Sharp VC—3300	VHS	2200	90 000				jó	jó	kielégítő	jó
9	Dual VR 82	VHS	3100	130 000				kielégítő	jó	jó	jó
10	Hitachi VT—7	VHS	2900	120 000				jó	jó	jó	jó
11	Orion VP—10	VHS	2000	80 000				kielégítő	jó	jó	kielégítő

Ha jön a kuzin Sanghajból...

... akkor szerencsénk van. Ellenkező esetben könnyen meglehet, hogy hiába ácsingózunk a devizas boltok kirakata előtt irigységtől sárgulva: a dollárért, márkáért vásárolható technikai csodák, az áttetsző üveg ellenére is, fényévnvi távolságra maradnak tőlünk.

Talán nem árt elismélni a szabályt: magyar állampolgár legfeljebb 2000 forint értékű „kemény” valutát őrizgethet otthon legálisan. Ennek az összegnek az ésszerű összevonására csak akkor van mód, ha vér szerinti (apa, anya, gyerek) rokonok kívánják egy összegben elkölteni a nagyjából 50 dollárért érő valutakeretet. Persze nem korlátlanul, hiszen ez esetben egy 14 gyerekes család — megfelelő igazolás után — már vihetné is — mondjuk — a JVC HRD 150-es készüléket 800 dollárért. Nyilván ennek megelőzése érdekében döntöttek úgy az illetékesek, hogy az összevonható valutakeret legfeljebb a négytagú „családmodellig” el-

fogadható; ennél több vér szerinti rokon létezését már nem vehetik tudomásul a devizas boltokban.

Maradjunk tehát a realitásoknál, vagyis annál a szerencsés esetben, amikor valaki tartós külföldi kiküldetésből, esetleg rövidebb úton megspórolt napidíjjal, vagy kamionsofórként tér haza külföldről, s így minden különösebb gond nélkül betérhet a KONSUMEX három fővárosi boltja közül valamelyikbe. (Közülük is csak azokba, amelyek nem a hazánkban diplomáciai szolgálatot teljesítők részére tart fenn a vállalat.) Az árak itt lényegesen eltérnek a „szokásos” devizas boltoktól, nem is véletlenül; hiszen a viszonylag szűk vásárlásra jog-

sult kör számára másféle módszerrel kalkulálják az árakat.

Érdekes végigbongészni a diplomataboltok és a nagyközönség számára is „nyitott” Intertourist, Utastourist és a Centrum-Quelle devizáért igénybe vehető boltjainak kínálatát és árai közötti különbségeket. (A MALEV Tax-Free Shop-ját szándékosan hagyjuk ki a felsorolásból, hiszen videokínálatuk pillanatnyilag egy másoros kazettára korlátozódik, melyről 39,50 dollárért a magyar konyha jellegzetességeit tanulhatja az idegen.)

Kezdjük a sétát az Intertouristnál, ahol az árak (helyi-ekkel) követik a külföldi tendenciákat. A készülékek árat minden alkalommal a beérkező napján érvényes valutakurzusarak határozzák meg, ebből adódik, hogy azonos készülékek ± 5 százalékos eltérést mutatnak az Utastourist üzleteinek árcéduláitól. Műsoros kazetként pillanatnyilag a már említett szakácskönyv kapható 22,50 dollárért. Ami a vásárlási lehetőségeket illeti, addig nincs különösebb gondja a magyar vásárlónak, míg üres kazettára vágyik.

Ennél nagyobb értékű video, vagy videotartozék megvásárlására — hacsak nem diplomata, tartósan kiküldött vagy kamionos — legfeljebb akkor gondolhat, ha az üzletbe kézen fogva elkíséri a sanghaji kuzin is, akit természetesen semmiféle devizajogszabályok nem gátolnak abban, hogy azt vegyen dollárért, amit akar. A logikáját ne kutassuk, de tény, hogy a kuzin Sanghajból nem utalhat át egy árva centet sem magyar rokonainak, a vásárlás kizárólag akkor üthető nyélbe, ha ő is jelen van az üzletben. (Egyebek között ez a gátja annak, hogy az Intertourist is megvalósíthassa a katalógus utáni árusítást, mely pillanatnyilag csak a Quelle házlatzatban létezik.) Ha a külföldi rokon megvette, kifizette a videót, akár ott az üzletben a rokonok markába nyomhatja: az ajándékozás tényének igazol-

KONSUM diplomata-áruház

JVC HRD 120	625 dollár
JVC HRD 150	685 dollár
JVC HRD 585	941 dollár
JVC HR 7800	985 dollár
JVC TU 28 (tuner)	347,40 dollár
JVC AAP 25 (adapter)	129,30 dollár
JVC HR 26-50 (hordozható)	708,30 dollár
JVC GKN 7 (kamera)	867 dollár
SABA VR — 6004 (video)	620 dollár
SIEMENS FM 364 (video)	649 dollár
GRUNDIG 2 x 2 h (video)	584 dollár
GRUNDIG VS-200 (video)	613 dollár

Kazetták:	
JVC E 180	7,90 dollár
SONY E 180	8,20 dollár
BASF E 180 SHG	8,80 dollár
BASF SHS 240	9,90 dollár
TDK E 180	7,80 dollár

lására elegendő megőrizni a boltban kapott számlát, s két tanú jelenlétében ajándékozásevetel iratni, amely tartalmazza a készülék típusát, számát és az ajándékozó, valamint a saját adatainkat. (Vámat természetesen már nem kell fizetni.) Ezzel legalizáljuk a készülék tulajdonjogát, s nyugodtan kiküldhetjük külföldre javítani is, ha szükséges, vagy felajánlhatjuk a bizományynak megvételre.

Ebből a szempontból talán a legrugalmasabb vásárlási lehetőséget a Centrum-Quelle Váci utáni üzlete biztosítja, ahol a világszerte ismert cég egységes szezonkatalógusából válogathat a vevő olsonádrágtól a videógépet mindenféle terméket. Bár a boltban készséggel adnak magyar nyelvű szórólapot az érdeklődőknek, nem árt néhány dolgot megismerni ezzel a kereskedelmi formával kapcsolatban. A Centrum-Quelle boltjainban a devizaszámlával rendelkező magyar állampolgárok rendelhetnek (az OTP-től kell igazolást kérniük arról, hogy számlájuknak milyen összegig van fedezete), s több mint két éve lehetőség van arra is, hogy

Állábbi táblázatunk természetesen nem lehet teljes, hiszen a devizázás árusító üzletnek kinálta lapzártánk óta nyilvánvalóan változott már. Az éppen érvényes devizaárúrlapokhoz képest módosulhatott az egyes készülékek ára is. Am annak, akinek módja van értékesebb műszaki berendezéseket vásárolni a devizázás árusító boltokban, tájékozódásképpen érdemes átböngésznie gyorslistánkat. (Az Intertourist által megadott készülékárakban a csatlakozókábel és a próbakazetta ára is benne van.)

INTERTOURIST

JVC HRD 150	800 dollár
JVC HRD 725 (stereo)	1715 dollár
FISHER P 725	890 dollár
NORDMENDE V 304	1005 dollár
GRUNDIG VS-200	853 dollár
SIEMENS FM 362	784 dollár
SABA VR 6007 (stereo)	961 dollár
JVC GXN 7 (kamera)	1298 dollár
SHARP XC 54 G (kamera)	465 dollár
Stílusos tévék:	
JVC 7755	
(51 cm-es képernyő) ○	733 dollár
JVC 7255 (51 cm-es)	809 dollár
C 21 55 (55 cm-es)	489 dollár
(sarított képcsoves)	
SONY KV 2764	989 dollár
GRUNDIG 55-245/9	799 dollár
ITT 3786	1032 dollár
(digitális, beépített teletexttel)	

Kazetták:	
BASF, TDK típusok	
180 perces	11,50 dollár
240 perces	12,80 dollár

UTASTOURIST

JVC HRD 120	790 dollár
FISHER P 725	1020 dollár
Stílusos tévék:	
SONY KV 1882 ME 3	742 dollár
FISHER FTM 551	824 dollár
JVC AV 25	1020 dollár
JVC 7255	478 dollár
JVC 7755 E	719 dollár
JVC XC 60 ME (horizontális)	460 dollár
Kazetták:	
BASF E 180	8,90 dollár
BASF F 240	11,50 dollár
TDK E 180	11 dollár

QUELLE

fontért is árusító üzlete

UNIVERSUM	38 000 Ft
UNIVERSUM	35 000 Ft

Videóra jelenleg nem vesznek fel előjegyzést, mivel az üzletet szeretnénk felkarolni, ezért a 867-068-a számon érdeklődni arról, hogy érdemes-e egyáltalán odamenniünk.

Színes televíziók:

UNIVERSUM	
70 cm-es képernyő ○	57 000 Ft
86 cm-es	40 900 Ft
42 cm-es	29 200 Ft

Kazetták:	
SONY 180 perces 2 darabos	1200 Ft
240 perces 2 darabos	1700 Ft

A QUELLE fontért is árusító boltjában kamera és mások is kaphatók. A megrendelt termékek ára rendeléskor fizetendő, a beérkezett árú postázása pillanatnyilag nem változik az üzlet. A rendelés felvételétől számított 60–80 napon belül számíthatunk az áru beérkezésére.

a nyugaton élő rokonok ajándékokat küldjenek itthoni hozzátartozóiknak a katalógus kínálata alapján. (Kivéve a CB-rádiót, amely nem küldhető ajándékba!) A videók és számítógépek esetén a vémáért nem a katalógus napi DM-árfolyammal történő szorzata adja, hanem egy állandó 33-as szorzó. A vémáért csak VHS rendszerű képmagnók esetében a felére (22,5, illetve 15 százalékra) csökken, ha a készüléket saját használatra vesszük vagy kapjuk és nem kívánjuk eladni. A többi árucikktől eltérően, a videók és számítógépek vémáért csak átvételkor – vagyis itthon – és nem forintban fizethető ki. A garancia ideje 1 év, a szállítási határidő általában 8 hét. Nem árt tudni, hogy a hazánkban érvényes SECAM rendszer és OIRT hangnora miatt, a katalógusból a 100 DM-val ugyan drágább, de a mi vételi lehetőségeinkre alkalmas készülékeket ajánlják és érdemes ezt venni. (Jelölése a katalógusban „SECAM–OST Empfangsteil”, illetve „DDR–Color Empfangsteil”.) A katalógus alapján kiválasztott készülékek

5,5 MHz-es hangnómával érkezik, ezért ezeket át kell hangoltatni. Ennek költségét a katalógusban nem tartalmazza. Két-nomásítás (OIRT–CCIRT) esetén a költségek 1200–1500 forint körül alakulnak. A katalógusból való válogatás esetén ne tévedessen meg senkit, hogy a Quelle-hálózat valamennyi készüléke Universum névre hallgat: az áruházláncolat minden évben a legismertebb gyártók 10 „csúcskészülékét” kínálja a katalógusban egységes márkánéven.

Nézzük tehát az Universumok kínálatát videóban, kamerában, színes tévében és monitorban – persze most márkában szál-molva: az idei nyári katalógus legelőcsőbb videója csak lejátszik, az ára 798 DM. A hozzávaló 13 cm-es képernyőátmérőjű monitor 848 DM. A VHS rendszerű készülékek legdrágábbika 2598 DM: szolgáltatásai közül csak egy a 365 napra előre programozható felvétel (ki tudja, mi lesz akkor a műsor?), természetesen Hi-Fi sztereóban rögzít és játszik... A 8 mm-es készülékek 1898–2998 DM áron kaphatók, s 2998 DM annak a

Super-Beta Hi-Fi S1–HF 950 ES Sony újdonságának az ára, amelyet csak igényes profioknak ajánl a Quelle. Ugyancsak Sony-termék a két 8 mm-es kamera 2998–4498 DM között. A „hagyományos” kamerákkal ezúttal egy Blaupunkt készülék képviseli 4798 DM-ért és ugyanennyibe kerül a közös Universum márkánévre hallgató felvevő is.

Kazetták: nézzük előbb az üresket, hiszen a műsoroskázta-kínálat megér egy külön misét. A VHS rendszerű kazetták Sonyéktól 120–240 perc-tékeidővel 39,90–69,90 DM között alakulnak, háromdarabos egységcsomagban. A Béta-kazetták ára ugyanebben a kiszérelésben 130–215 perc között 49,95–75 DM. A 8 mm-es kazetták ára darabonként 30–90 perc között, 30–45 DM.

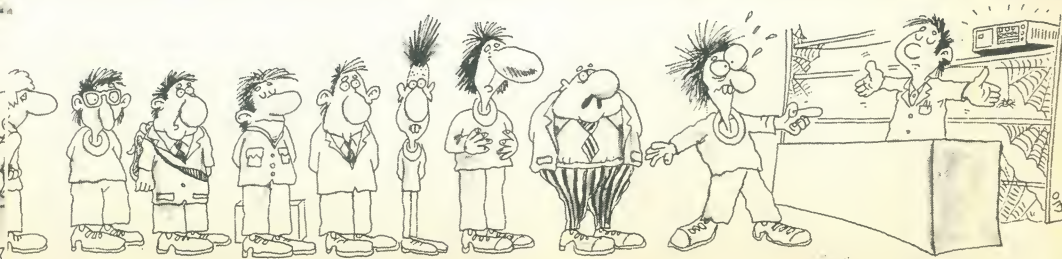
S most lassuk, mit kérhetünk, mit vehetünk a műsoros kazetták közül. A kínálat kétségkívül bőséges (van vagy 100 program), ám mielőtt nagyon bele-mélyednénk a műszaki cikkek katalógusának és a külön videoprogramokról készült színes füzet kínálatába, nem árt tudni,

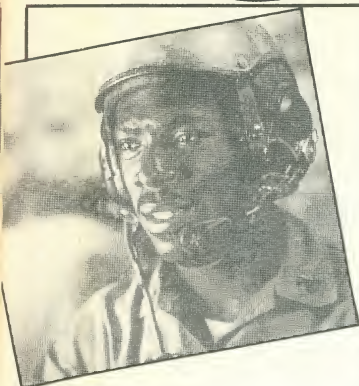
vásárlás

hogy ezek közül magyar vásárló számára nem mindegyik rendelhető és ajándékba sem kérhető. Aki nem hisz az üzlet alkalmaitozainak, a saját kárán tanulhat, hiszen a tilalmi listán szereplő filmeket a vámmellenőrzés után nem adják ki, s az árát sem kaphatja vissza a vásárló. Elkeseredésre persze semmi ok, a kínálat 19–99,95 DM á között igazán bőséges és a tilalmi listán még csak véletlenül sem a vértől csurgó akciós és horror-filmek szerepelnek. A vasoklú hősök lehetnek, üthetnek, az áldozatok höröghetnek, a lángnyelvek akár a tévé tetejét is megperzselhetik, ha a nyájás néző megfizeti az árát.

Ellenben tilos megrendelni a nálunk is nagy sikerrel játszott „A postás mindig kétszer csenget” című filmet, vagy „Az utolsó amerikai szűz” című műsort, amely ígértes címével ellentétben, bájos csacska történet három srácról, akiknek sehogys sem akar összejönni, hogy végre férfivá avassák őket... A videoprogramokat tartalmazó katalógusra vonatkozó tilalom már egy egész oldal kínálatból zárja ki a hazai nézőt, aki így szegényebb lesz azaz az élménnyel, hogy saját képernyőjén akkor nézhessen meg Ornella Muti, Nastassja Kinski vagy Sydney Rome bájait, amikor neki éppen tetszik. A kivonatos sztorikból és a mellékelt korhatárjelölésekből pedig úgy tűnik, hogy a filmekben nincs semmi pornográfia: többségükben mérsékeltlen pikáns vagy éppen könnyekig megható romantikus jeleneteket rögzítettek videoszalagra a film készítői. A „Kék paradicsom” című történetet 6 (I) éves felülieknek ajánlja a katalógus, s a legértekebbes bitóval készült kazetta – egy szép és anyaszűz meztelen meddőlőr – története s gyártók szerint is csak 16 éven aluliak számára nem ajánlott – számunkra mindez mégis tiltott csemege. Hogy a felnőt, hazai lakosságot ki és miért akarja éppen ezektől a filmekről megóvni, arra kár magyarázatot keresni, mert valószínűleg semmiféle ésszerű indoka nincs.

SZENES ÉVA

Legjobb védekezés a támadás

Nem ritka, hogy egy színész vagy énekes sokadik filmjével-lemezével emelkedik a

szupersztárok sorába, és ezután korábbi munkáira is reflektorfény irányul — az évek óta a polcon porosodó lemezek hirtelen fogyni kezdenek, a korábban félház előtt menő filmekre tódulni kezd a közönség.

Előző számunkban írtunk arról, hogy a színes bőrű Eddy Murphy 1985-ös filmjével, a „Beverly Hills-i zsaru”-val tarolt: megkapta az Ev Szuperkomikusa címet. Nos, ez jó hatást gyakorolt egy évvel korábban forgatott filmje népszerűségére is: a Legjobb védekezés a támadás című komédiája ma az egyik legkeresettebb videokazetta a boltokban.

A fergeteges kémkomédiában Dudley Moore a partnere, akinek komikusai képességeiről már számtalanszor meggyőződhattünk a hazai mozikban is. A történet lényege, hogy T. M. Landry hadnagy (akit Murphy alakít) és Wylie Cooper amerikai átlagpolgár (Moore) egy különös elektronikus jelenség révén kapcsolatba kerülnek, és bár több mint tízezer kilométernyire vannak egymástól, cselekedeteik mégis összekapcsolódnak, összefüggnek. Ami persze egy sor mulatságos incidenshez vezet. Ha még azt is eláruljuk, hogy a hadnagy rettenthetetlen katona, míg az átlagpolgár amolyan szerencsétlen alak, aki az ágyban is sorozatos kudarcokat szenved, akkor némi képet alkothat róla a kedves olvasó, hogy miféle incidensekről lehet is szó.

(Willard, 1984)

Carmen

Még sokunk emlékezetében ott él Carlos Saura katartikus hatású táncfilmje és a sugárzóan tehetséges főszereplő, Laura Del Sol. A kritikák csak felsőfokon beszéltek az elsőfilmes táncosnőről, és leszögezték, hogy megvan az igazi, az örök Carmen, kár tovább keresni.

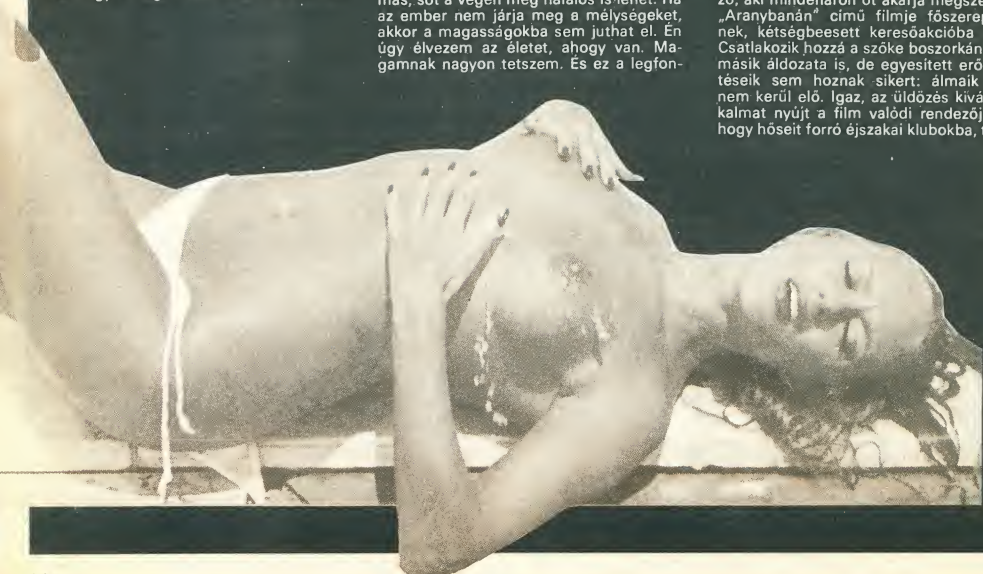
Francesco Rosi azonban tovább kereste és a jelek szerint meg is találta. 1984-ben forgatott operafilmjének főszereplőjéről (talán ugyanazok) a kritikusok azt írták, hogy megvan az igazi, az örök Carmen, kár tovább keresni... Julia Migenes is elsőfilmes, akárcsak „kolléganője” volt. Igaz, míg Laura Del Sol csak a testével

Aranybanán

A képen látható osztrák születésű Sybil Danning a nyolcvanas évek vége mozijának egyik legkeresettebb széxsztárja.

Egyetlen, ám nagyszerűen „befekethető” tüköje a teste, amit ma már öt földrésztérítai bámulatnak vágyakozva a filmvászon. Persze nem volt mindig így; a sikerhez rögs és fáradságos út vezetett. Íme, a művésznő nyilatkozata:

„Semmi kedvem nyugodtan és kedélyesen eldegélni. Mindenáron karriert akarom csinálni. A nyugalmas eldegélés unalmas, sőt a végén még halálos is lehet. Ha az ember nem járja meg a mélységeket, akkor a magasságokba sem juthat el. En úgy élvezem az életet, ahogy van. Magamnak nagyon tetszem. És ez a legfontosabb. Egy nőnek mindig tudnia kell, mit akar.” A köztalálkra kívánczó gondolatok után ismerkedjünk meg azzal a filmmel, amelyik a szép Sybil számára meghozta a szerencsét: nem különösebben meglepő, hogy az általa formált hőső egy férfifaló vamp, aki, miután halálosan magába bolydítja legfrissebb áldozatát, egy filmrendezőt, eltűnik, mint a kámför. A rendező, aki mindenáron őt akarja megszerezni „Aranybanán” című filmje főszereplőjének, kötségbeesett keresőakcióba kezd. Csatlakozik hozzá a szőke boszorkány egy másik áldozata is, de egyesített erőfeszítéseik sem hoznak sikert: álmaik nője nem kerül elő. Igaz, az üldözés kiváló alkalmat nyújt a film valódi rendezőjének, hogy hőseit forró éjszakai klubokba, titkos

játszik, ő a hangjával is. Egészen pontosan *főként* azzal. Don José a Saura-film-ben az egészen kivételes képességekkel rendelkező Antonio Gades volt, de Julia Migenes sem panaszkodhat: az ő partnere Plácido Domingo, aki Pavarotti mellett a világ legkeresettebb tenorja. Ez a film nem tereben játszódik, mint Sauráé, és nem fonódik össze a mai történettel: Rosi hangjegyről hangjegyre követi Bizet zenéjét és a jelenetek a szabad ég alatt, spanyol földön játszódnak. Nem lefilmezett operaelőadással van hát dolgunk, hanem verbéli operafilmmel: a véres bikaviadal a valódi arénában, a napfényben szikrázó andalúziai utcák, a romantikus, valódi cigánytábor olyan atmoszférát teremtenek, amelyben a dráma valódi tragédiává női ki magát. A zenekart Lorin Maazel vezényli, a koreográfiát pedig — és ezért joggal megérdemelné a művészi fair play díjat — maga Antonio Gades készítette...

(Rosi, 1984)

China Blue

— nappal és éjszaka

Nagy közönségsikert aratott Magyarországon is A smaragd románcia című film, számtalan újságírók foglalkozott a producer-rendezővel, Michael Douglas-szel. Erdemtelenül kevés szó esett azonban a női főszereplőről, Kathleen Turnerről, akinek pedig legalább annyi része van a sikerben, mint nyalka partnerének. (Azóta egyébként a televízió egyik zenés műsorából közvetve értesültünk arról, hogy elkészült a film folytatása is: az egyik videóklipen a „Smaragd” három főszereplője énekel, és közben kockákat láthattunk közös filmjükből, amiben viszont sehogyan sem lehetett ráismerni az itthon vetített részre. Kíváncsian várjuk hát a folytatást.)

A jöszemű rendezők azonban „felfedezték” Kathleen Turnert, és tavaly forgatott filmjében máris olyan szupersztár partnerrel játszottak, mint Anthony (Psycho) Perkins. Ez a szerep egyáltalán nem jött ki színésznőnek: a történet főszereplője egy csinos, barna hajú divattervezőnő, aki ket-

tős életet él. Nappal sikeres, távolságtartó üzletasszony, aki hüvösen bánik a férfiakkal, míg éjszaka hosszú szőke sörényű prostitúáltá alakul át, aki a város piros lámpás negyedében éli ki (illetve meg) erotikus fantáziáját. A felsejicelt szaténruhát viselő szexbomba — kinek „művészneve” China Blue, az ügyfelek kíváncságára eljátssza Lolita vagy akár Jeanne d'Arc szerepét.

China Blue életében két férfi játszik főszerepet: az egyik egy bizonyos Bobby Grady, aki „nappal” a híres divattervezőnő beosztottja, és aki rövid idő alatt rájön, hogy a nő kettős életet él, valamint egy neurotikus pap (természetesen Perkins), aki a szőke prostitúatban a számára elérhetetlen hatalmat és erőt látja megtestesülni. Csak egyetlen válságját lehetőséget lát maga előtt: vagy kisajátítani, birtokolni a nőt, vagy megsemmisíteni. Ez erotikus-neurotikus filmdráma erről az élethalálharcról szól.

(Russel, 1985)

bárokba, valamint a gyönyör egyéb fellelési helyeire irányítsa és hosszan elődöztesse.

Becsületükre legyen mondván, hogy a legdúsabb kebel és legvonzóbb öl sem fedetteti velük álmaik asszonyát. Nagy, azért kétségtelenül lelnék némi vigaszra.

(Starlight)

Újra itt vannak a kedves régi ismerősök! Breki, Miss Röfi, Topi Mackó és a többi bűbajos szörnyeteg. Szülőatyjuk, Frank Oz jó lóra tett, mikor kitalálta őket, hiszen a világ kedvenceivé előlépett báballátókkal bármit el lehet játszani, velük aztán tényleg akármilyen megeshet! Az ötletek tárháza kimeríthetetlen. Nagy évvel az előző, nagy sikert aratott egész estét betöltő film elkészítése után forgatták ezt a legutóbbit, amelyben a Muppetek nem kisebb vállalkozásba fognak, mint hogy meghódítsák a világ show-iparának egyik felleget, Manhattan. (A képen éneket lökők karokkal vicсорító dobos például ennek érdekében még egy „I love New York”-trikót is magára húzott.)

A világhírhez vezető utat mindenesetre sokkal kevésbé rögsnek képzelte Breki és Miss Röfi. Egyik producerirodából, egyik broadwayi kocsmából, és egyik ámulatból a másikba esnek. Brekit ráadásul elűti egy autó, és attól fogva a zöld főhős emlékeztetéseken szenved. A premier estején az egész társulat őt keresi, ám Breki szórén — pardon: bórén-szálán elűnt. Nem áruljuk el, hogy előkerül-e, a 90 percnyi jó szórakozást viszont garantáljuk. Erre egyébként nemcsak a Muppetek jelenléte a biztosíték, hanem olyan sztárok vendégfellepte is, mint Liza Minnelli és Brooke Shields. Ki-ki tetszése szerint választhat, hogy az élők vagy az élettelenek tetszenek neki jobban.

(Oz, 1984)

Technikai szempontból igazi szuperprodukció Georges Lucas híres filmtrilógiája, a Csillagok háborúja, a Birodalom visszavág és a Jedi visszatér. Mindhárom film felvonultatta az amerikai special effect* ipar legjelesebb képviselőit. A video és a film varázslatait a trilógia alapján ismertetjük.

Vegyünk egy teljesen hétköznapi képet bármelyik „ci-fi” filmből: űrhajó repül a világűrben. Ehhez a képi megjelenítéshez az úgynevezett blue screen eljárást alkalmazzák, amely lényegében egy filmlabo-

rálási módszer. Ennek televíziós változata, a blue-box technológia ma már talán közismertebb, pedig az olv. a hagyományos film világából való. Mindkét módszer abban hasonlít egymásra, hogy például az űrhajó-makettet kék tartóelemen kék háttér elé helyezik, s ezt a képet kombinálják össze például a

„csillagos éggel”. Jelentős szerepet kap a világítástechnika, mert nem mindegy, hogy milyen árnyalatú kék színt használnak. A televíziósoknak egyszerűbb a dolguk, mint filmes kollégáiknak, ugyanis ők látják munká közben is, hogy mit csinálnak, míg a filmesek csak laborálás után. Persze ma már vannak olyan modern filmkamerák is, amelyeket videokamerával kombináltak össze, így egyszerre két felvétel készül, az egyik filmre, a másik videóra. Az utóbbi segítségével ellenőrzik például a képbeállítását, a világítást. A videokamera jeléből az elektronikus képkeverő be rendezés képes kiszűrni egy-egy színt is elektronikus úton.

Ezt a megoldást chroma-key-nek nevezik, ennek csupán egyik üzemmódja a blue-box, amikor is a kék színt szűrik ki az eredeti képből és a helyére egy másik kamera videojelét — például a „világűr” ábrázoló képet illeszthetik. Ehhez a trükkhöz azért választották éppen a kék színt, mert az, a szem kivételével teljesen hiányzik az emberi testről. Arra persze gondosan ügyelni kell, hogy a szereplőn vagy a tárgyon semmi ne legyen kék, különben a kontúrok mentén „foszlásnak indul” a trükk-kép.

Érdekességként megemlítjük, hogy a csillagos háttérrel egy nagyméretű, számtalan helyen

Varázslat vásznon és képernyőn

átszűrőált fotókartonból készí-
tők, amit hátulról szőrt fényfel-
átvitálgítanak. A hagyományos
filmben a bluescreen megva-
losításához elektronikus szűrős
helyett bonyolult optikai és
filmlaborálási megoldásokkal al-
kalmaznak. A végeredmény
ugyanaz: a két kamera képet
egy térben látjuk és reálisnak
érzeljük. Amíg azonban a té-
vétechnikai eljárás során az
eredményt azonnal látjuk, addig
a filmtechnikai megoldás meg-
követeli, hogy időben egymás
után végezzük az összetett kép
egyes részleteinek felvételeit.
Pontos mérésekre, aprólékos
munkára van szükség. Ez az oka
annak, hogy egy-egy ilyen nagy
trükkigényű készülő film for-
gatása akár egy-két évig is el-
tarthat.

A tévés technológiák gyors-
sabbak és egyszerűbbek. A ki-
csiny képernyő nem követel
olyan precíz kivitelezést, mint a
cinemascope mozivásznon. Jo-
gosan vetődhet fel a kérdés:
miért nem készülnek tehát televí-
ziós technikával sci-fi-sorozatok,
miért választják az alkotók
még ma is szívesebben a cellu-
loidszalagot. A válasz egyszerű:
a televíziós műsorok nem jelen-
tenek akkora üzletet, mint a
szuperfilmek. Azok a speciál ef-
fekt szakemberek, akik Lucas-
nak dolgoznak, annyi pénzt is
elkerülhetnek egy-egy trükkjü-
kért, amennyibe egy tévésoroz-
zat egy teljes epizódja kerül.

Mellekelül egy művelter-
vet a Jedi visszatér című film
rajzos forgatókönyvéből (1.
kép). Annak a csatajelenetnek
egy beállításáról van szó, ami-
kor a „Halálcillagot” megtá-
madják a jó ügyért harcoló úr-
vadászgépek. A tervezők a kép-
et technológiai szempontból
alkotóelemekre bontották. Ez
azt jelenti, hogy körülbelül
ugyanannyi részfelvételt, össze-
jávást kell készíteni, ahány
elemből a kívánt látvány össze-
áll. A rajzon robbanások, cikázó

lézersugarak látszanak, továbbá
a „Halálcillag” felett egy repü-
lő űrvasdás, üldözőivel a nyo-
mában.

A robbanásokat előre felvet-
ték, majd a képre illesztették.
Erre több módszer is kínálkozik:
legismertebb és legegyszerűbb
a háttérvetítés. A „Halálcillag”
felszínét a maketthez képest
nagytól változtatban is elkészí-
tették (2. kép), amely felett ma-
ga a kamera száguld végig. Ha
a rohanó talaj fölé a már emlit-
tett blue-screen eljárással az
űrszerkezetet trükköik, más
megkapjuk a repülés illúzióját.
Kiegészítheti még a hatást, ha
az űrszerkezetet térbeli pozíció-
ját is változtatják.

A térben gyorsan távolodó
űrhajót viszont úgy veszik fel,
hogy a kamerát egy sinre helye-
zést kocsiira állítják, majd az áll-
ványra szerelt modulzatlan mo-
delltől gyorsan eltávolítják.

A lézersugarak, lövések
utólag kopírozásuk a képre, rend-
szertint számítógépek által vezé-
relt animációs eljárással. Az
ilyen képeket általában több
részfelvételtől rakják össze,
kockánként, hosszadalmas, tü-
relmes munkával. Hasonló mó-
don készül a sokak által meg-
csodált „lézerkardívás” is.

A szereplők egyszerű, feketére
festett, vékony pengű „kardal”
vittak. Ahogyan a szereplő-
k mozgatták a fegyvert, úgy
változott annak hosszúsága is
a perspektívus rövidüléseinek
megfelelően. A fekete színű
pengé kockánként változó hosz-
szát utólag vakták „lézerszállal”
— optikai vagy elektronikus vo-
nallal — töltött ki. A trilógia ne-
vezetes vívási jeleneteinek fel-
vételeihez filmszalaga átjátsz-
tott digitális videóképet hasz-
náltak.

A videóképek rögzítése ugyanis
sokféleképpen történhet. A leg-
régibbi technológia éppen a
filmszalagra való átjávást. Ezt
még a fekete-fehér televíziózás
idején dolgozták ki, és általáno-

san elterjedt felvételi módszer-
ként alkalmazták megfelelő
mágneses képrögzítési technol-
ógia hiányában. Ennek az eljá-
rásnak a nagyon leegyszerűsít-
ett sémája egy képernyőről
fényképező filmfelvélvőhöz ha-
sonlítható. A színes televíziós
kép filmszalagra való rögzítése
azonban jóval nehezegeket
vetett fel, ráadásul mind a régi,
fekete-fehér átirás, mind pedig
a mai színű videóra való átjáts-
zást — éppen a műsoros vi-
deokazeták iránti igény meg-
növekedése következtében —
nagyüzemi utat alkalmazzák.
Ezek a filmvitető projektorok
egy kamerával vannak egybe-
építve. Sokszor negatív film-
anyagot vetítenek, mivel az
elektronikus, pozitív képre való
átfordítás nem jár olyan minő-
ségromlással, mintha laborató-
riumi uton készítenék a pozitív
kópiát, s így egy felesleges
technológiai lépcső kimarad.

Minőség ide, minőség oda,
a Lucas-trilógiában mégis sok he-
lyen alkalmazták filmre átjátsz-
tott videóképeket. Akinél jó sze-
me van, észre is vehette ezek-
ben a jelenetekben a többi, tisz-
tán filmre rögzített képhez vi-
szonyított enyhe minőségrom-
lás. Persze az is igaz, hogy az
effekte képsorokat rendkívül „fe-
szesre”, gyorsra vágják, ne le-
gyen a nézőnek ideje a képmi-
nőségben tűnődni. Ha a történet
izgalmas, a cselekmény szágul-
dozik, a gyors vágások amúgy is
szükségesek, és a néző valóban
nem tördölköd a minőségi válto-
zással.

A fentiek után talán nem is
olyan furcsa, hogy ezeknek a
látványos filmeknek egyelőre
nem a videotechnikai effektu-
sok a főszereplői, hanem főleg
a mechanikai berendezések.
A modellek, a kamera és a hát-
tér mozgatózását akár egyszerre
is képesek vezérelni a kompli-
kált programú számítógépek.
Ehhez társul még az egyszerre
több kamera szinkronmozgató-
sát is megoldó berendezés-
komplexum, amely a trükktech-
nika nélkülözhetetlen módsze-
re.

Bizonyára emlékszünk még az
olvasó a Jedi visszatér paradés
„űrbiciklis” üldözéses száguldo-
zásaira. Ezt is különféle special
effektusok variálásával valósítot-
ták meg. A filmek és tévések
gyakran készítenek a makettek-
ről vagy modellekről léptékhe-
lyes nagytöltet vagy kicsinyített
változatokat, sokszor életnagy-
ságú díszleteket (3. kép) is épí-
tenek. A „biciklimodell” töb-
b lovagolta meg: ezt találhatlan
robbantgatták. Amikor a kame-
ra közelebről mutatta a szere-
plőket, természetesen nem
bábut, hanem igazi színészeket
láttunk, akiknek a háta mögött
blue-screen eljárással került a
háttér, amely jelen esetben egy
erő volt.

A robbanások felvétele is
sokféleképpen történik. Rend-
szerint lassított felvételt alka-
lazznak, mert minél hosszab-
ban tűnik a robbanás terjedése,
annál elementárisabbnak lát-
szik. A lassításnál ügyelni kell a
fényszivonyokra, hiszen egy-
eségnyi idő alatt több képkockát
kell exponálni, vagyis az expo-
ziációs idő rövidebb lesz. A video-
technikai lassítás még tökéle-
ten, ezen a téren egyelőre a
filmtechnika áll jobban. Bizo-
nyos rendkívül drága, digitális
eljárások már léteznek, de ezek
használatát még nem általános.

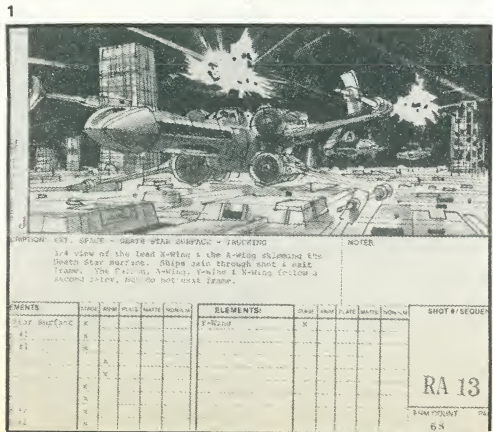
Készítenek „fogyoészköz-
ként” számított modelleket is, amelye-
ket felrobbantnak. A hatás fo-
kozásáért külön robbanásokat
is felvesznek és ezeket utólag
ráköpirozzák az igazi modell-
robbanásra. Néha a detonáció
stopturkúszterűn tűnik a képhe-
be. (A stopturkú a legegyszerűbb
trükk, bárki, akinek filmfelvélvő-
je vagy videofelszerelése van,
kipróbálhatja. Ha azonos beállítá-
sba egy felvételt után behelye-
ztünk egy tárgyat és a gépet újra
indítjuk, a tárgy hirtelen a vágás
pillanatában „beugrik” a képhe-
be. Lényegében stopturkúszorozat
az animáció is, ahol a különbö-
ző fázisú képek kockánként kö-
vetkeznek egymás után.)

A leglátványosabb robbanás
akkor következik be, ha ható-
anyagként benzinszármazékokat
használnak. Ilyenkor tűzgolyó-
molyag keletkezik: vörös lán-
gok törnek utat maguknak. Más
anyagok, a magnézium, a lópor
természetesen másféle hatást
keltenek. Fontos az is, hogy a
szétrobbanó testnek szétrepülő
darabjai legyenek. Érdekes mó-
don fokozza a hatást, ha a ka-
merákat objektíveikkel felfelé
állítják és a mennyezetre kife-
szített fekete háttérből lelógó,
robbantásra kijelölt tárgyat
fényképezik. A lassított felvételen
azt látjuk, hogy a szétrobban-
t tárgy részecskéi suga-
rasan szétrepülnek, és — a ne-
hézkedésnek megfelelően — a
kamera felé rohannak. Ez a ha-
tás a nézőt szinte behelyezi a
térbe.

Látható, a film és a video köz-
ti határok egyre inkább elmo-
sodnak. A televíziós eszközök
használatát kétségtelenül gyo-
sítja a munkát és olcsóbbá teszi
a felvételeket, fantaszti-
kus látványos hatásokat érthetnek el
segítségükkel. Mindezek a technika-
i „varázslatok” azonban
eszközök csupán, a nézőket ez-
után is mindig elsősorban a
cselekmény, a hősök sorsa fogja
érdekelni.

BOGNÁR TIBOR

* A szakmai szargonban speciális effektusnak nevezett hatásoknak az összeállítás, megsejtesztése bonyolult folyamattal, különösen a filmek számára. Szinte valamennyi technika kombinálódhat egymással: az elektronikus, a pirotechnikai, a mechanikai, a vegyi, a maszk-, az optikai és más effektusok végtelen variációiban, mindig újabb és újabb ötletekkel dőlnek testet.

„Megkaphánám a videoklip kitalálójának a díját”

INTERJÚ SÁNDOR PÁL RENDEZŐVEL

— Azon filmrendezők közé tartozik, akik sokat dolgoznak a televízióknak is. Ezek szerint kedveli az elektronikus képet?

— Hadd javítsam ki: sokat dolgoztam.
— Mi a múlt idő oka?
— Nem az, hogy elment a kedvem a munkától, hiszen például nemrégiben fejeztem be Müller Péter Szomorú városnap című darabjának felvételét. Csakhogy ez kivétel, mert a tévé egyik vezetője utálja a „filmesekeket”, s így például ösbemutatóként sem vehet részt a vesprémi film-szemlén.

— Miért dolgozik szívesen elektronikus képpel, amit pedig a filmesek egy része szégyenesnek tart?

— A képet szeretem, úgy gondolom, hogy általuk ki tudom fejezni azt, amit érzek és gondolok. Ilyen értelemben semmi különbséget nem jelent a rögzítés módja. Sok-sok évvel ezelőtt kezdtem televíziózni, borzasztóan izgatótt a technika, s tetszett, hogy rögtön láthattam a végeredményt. Rengeteg megoldást ki tudtam próbálni, amelyekkel később a filmjeimben is felhasználtam. De ezen túl is új világot jelent a tévé, például azt a lehetőséget, hogy közvetlenül módosíthatom a képet, ahogy látom. A képmagnók korszakával pedig forradalmi változás kezdődött, legalábbis az ember gondolkodásában. Korábban úgy vélték, hogy nagyon csekély a különbség a film és a televízió között, hogy ami filmen hat, az televízió is, de most úgy gondolom, egy másik műfaj kezd kialakulni. Természetesen folyamatos a kölcsönhatás a mozi-televízió-video között, de ahelyett, hogy összetartó irányba fejlődne, kezd valóságosan szétválni, önállóítani egymástól a magnesszalagos rögzítés és végterméke a hagyományos film. Az a tény, hogy már nekem is „könyvtáram” van otthon a filmemből, s a pillanatnyi hangulat, érdeklődésem szerint

választhatok, minőségi változást fog hozni abban is, hogy miképpen kell ezeket a termékeket megcsinálni. A televízió egyelőre bizonyíthatóan nem találta meg a maga Fellinijét, Bergmanját, Szabó Istvánját, de azt hiszem, hogy egy idő után immár kénytelenek lesznek felbukkanni. S akkor pedig művészeti is válik ez az egyre nagyobb dobozban nézhető kép. Úgy vélem, hogy a szétválás mindkét médianak jót tesz, mert jobban megtalálja mindkét műfaj a maga speciális gondolkodásmódját.

— Egy „hagyományos” filmrendezőnek viszont talán meg is nehezíti majd a dolgot, hogy mindkét technológiával egyformán színvonalasat alkotson...

— Ez csupán képesség kérdése. A körbe beltartozik még a színház is, én például mindhárom művelem, s nem is akarom abbahagyni egyiket sem. Ma viszont kötelező sokkal pontosabban, tudatosabban meghatározni a rendezőnek, hogyan képes a legerőteljesebben szólni a színpadon, a filmben, a videon, szét kell választani a gondolkodásmódokat.

— A videotechnikával foglalkozó műszakiak gyakran szemrehányásokkal illetik a rendezőket, hogy nem nagyon hajlandók megismerkedni az újabb technológiákkal, hogy konzervatívak.

— Ez alkati kérdés. Van olyan tévés kolléga, akit borzasztóan érdekel az elektronikus monitorozás, s nagyon jól is csinálja, ezért rendszeresen megkérem, hogy segítsen nekem, mivel ahhoz kétbalkézes vagyok. De noha az autómát is csak annyira ismerem, hogy tudom, hol kell betölteni a benzint, mégis el tudok vele jutni oda, ahova akarok. Természetesen egy rendezőnek kötelező tudnia, hogy mit lehet elérni a meglévő technikával, de a megvalósítás mikéntjét a videotechnikában már mérnökök találják ki.

— Mi a két szélső pólus a

már korábban említett video-„könyvtárban”?

— Mondjuk Huszár Zoltán Szindbádja meg a pornó és a horror, amely utóbbiak Magyarországon természetesen csak jó alatt terjeszthetők, de nem lehet szemet hunyni afellett, hogy tele van velük az ország, ha akarjuk, ha nem.

— S élményt nyújt önnek a Szindbád a képernyőn is? Hiszen állandóan azt emlegetik, hogy abban a közegben a mozifilm elveszti a hatását.

— Élményt nyújt, de nem úgy szöveg a székhez, mint a moziban. Inkább a filmszínalás elemzése szempontjából érdekes, éppen úgy, mint mondjuk az Aranypolgár, amelyet már vagy hússzor megnéztem. A video tehát egyfajta készülőds is, munkaeszköz, még akkor is, ha ezt a vámvivatal nem ismeri el.

— Nemrég láttam egy régi Illés-dalhoz készített filmjét, emlékszem a Locomotiv GT show-ira is, s így utólag visszatekintve úgy tűnik, hogy Sándor Pál azzal, hogy elszakította a képet a dal szövegének direkt ábrázolásától, szép csendben kitalálta a videoklip műfaját...

— Nagyképűség nélkül vagy azzal, de én is úgy gondolom, ha elemeznék, mi történt az elmúlt húsz évben a magyar

televíziózás történetében, akkor biztos, hogy én megkaphánám a videoklip kitalálójának a díját. Az Illés-show egyébként tíz-egynéhány éve készült el, de betiltották, s csak pár éve sugározták először. Miről is van szó a klipek esetében? Van egy zene, többnyire szöveggel, s az ember erre megpróbál a saját eszközeivel egy újabb, képi réteget felhúzni. Ez történt az Illés-, majd az LGT-show-kban is. Az, amit ma videoklipnek nevezünk, éppen ezt tudja. A klip számomra azt jelenti, hogy a három-négy perces számnak a lelkét kell találni és a kép eszközeivel egy önálló, más dimenziójú valamit csinálni belőle. A jelenlegi magyar klipgyártók — nagyon kevés kivétellel — azt képzelik, hogy ez a műfaj a dalszöveg sorainak

egyértelmű „lefordítása” képé, amelyet a trükkök segítségével összevissza kell tekergetni, minél gyorsabban, minél nagyobbakat kell vágni, „vibzól az ágyba, ágyból a vízbe”, s kész is, amit klipeknek hisznek.

— Szívesen rendezne újra, immár nevére nevezve is klipeket?

— A klip fantasztikus műfaj, s már csak azért is borzasztóan fontos, mert meghatározza a következő generációk vizuális kultúráját. Éppen ezért a legjobb rendezőknek kellene csinálniuk, éppen úgy, mint az iskolatelevízió adásait is. De visszatérve a kérdésre, nem készíték klipeket addig, amíg az embernek nem lehetnek gondolatai egy dal kapcsán, s amíg a toplisták úgy alakulnak ki, ahogyan ma.

MOLA GYÖRGY

PÁTRIA RINT ÁRUHÁZ

BUDAPEST V., SZENT ISTVÁN TÉR 4. (BAZILIKÁVAL SZEMBEN) TEL: 172-175

**Kulturált, gyors kiszolgálással várjuk
Önt áruházunkban!**

ALKATRÉSZ

**ELEKTRON
ÁRUHÁZ**

**BUDAPEST
VI.,
BAJCSY-ZS. U. 45.
TELEFON:
532-799
532-465**

**A felújított
Alkatrész
Elektron Áruház**
— híradástechni-
kai alkatrészek
és tartozékok
(elektroncsövek,
félvezetők,
RC-elemek,
forrasztástechni-
kai cikkek)
— tartozék
jellegű
alkatrészek
— háztartási
gépalkatrészek
— elektromos
szerelési
anyagok
— híradástechni-
kai cikkek
— háztartási
készülékek
gazdag
választékát
kínálja!

Apályban a Siemens — Seltron

**A világpiac
tengernyi video-
készülékéből**

ezúttal végre árapály hátán hajózott el hozzánk két képmagnó: a Siemens FM 391 és a Seltron VH 600 RC. Kéziratunk nyomdába adásakor persze rejtély, hogy a magazin megjelenésekor még (vagy már?) lesz-e a két készülékből a boltok polcain. Ennél fontosabb, hogy ez igazi apály: a két magnó egyaránt az eddig árusított készülékek árának mintegy 60 százalékáért, 39 ezer 900 forintért adják. Tesztünket Szakolczay Lajos, a MEEI csoportvezető mérnöke készítette.

Vizsgálódásunk legfőbb célja tehát ezúttal megállapítani, vajon mit rejtget a váratlan árapály? Azaz: a hazai kereskedelem kiszámíthatatlan hullámverései gyengébb minőségű (s ezért olcsóbb) készülékeket vetettek partra, vagy az eddigieknél ügyesebb üzletpolitika törte le az árakat?

(nem új dolgokat,
de újszerűen)

Kezdjük az ismerkedést a Siemens-szel. Az FM 391 igen tetszetős kivitelű, az átlagosnál laposabb, mondhatni slímlíne formátumú. Kijelzője nagyméretű karakterekkel mutatja az órát, vagy gombnyomásra a szalagfogyást. Szokatlan az óra kijelzése, mert a másodpercek múlását jelezni hivatott két pontot nem villog, s az óra működését csak a percek számainak változása jelzi. Tévétételre 12 adó programozható be, hagyományos hangoló potenciométeres megoldással. Ellentétben a Fisher-ekkel a programozás után a választás már elektronikusan történik, tehát a csatorna száma az időprogramban rögzíthető lesz. Sajnálatos, hogy a programválasztás nem távvezérelhető, mert az infrával csak a magnó funkcióit lehet szabályozni. A működtetőgombok a megszokott „rövid löketű” kivitelűek, a szín- és hangnormaváltás automatikusan történik. Az áramtalanító főkapcsoló a készülékről elmaradt — de ez nem is probléma, hiszen ha huzamosabb ideig nem akarjuk a gépet használni, a hálózati dugó kihúzásával is áramtalanítani lehet. Programozhatósága meglehetősen szegényes, a 8 napra 1 program (vagy naponta azonos időben történő felvétel) éppen csak minimális követelményszintnek felel meg. Összes szolgáltatását értékelve „standard” kategóriájú készülék.

Külső szempontjából a Seltron VH 600 RC nem vetekedhet a Siemens-szel, bár izlések és videokészülékek különbözők, és egyébként sem mindig a külalak a lényeg, hanem a belbecs. Első ránézésre ugyanis a VH 600 RC nagyon egyszerű hatást kelt, de több szolgáltatással rendelkezik, mint a hasonló standard társai, mert 14 napra programozható, napi 4 (!) programlehetőséggel (vagy az egyik program felhasználható naponta azonos időben történő felvételre) és kamerastop csatlakozással is ellátták. A tévéadók programozása, hasonlóan az FM 391-hez, mechanikusan 12 állomásra lehetséges, ugyancsak elektronikus előválasztással és távvezérelhetőséggel. A készülék furcsasága, hogy az óra számgjegyei mellett a szalaghossz-számláló négykarakteres kijelzője szintén állandóan világít, készenléti állapotban is. Programozásnál a csatorna száma szintén rögzíthető, a szín- és hangnormaváltás automatikus: tehát programo-

Műszaki adatok és mérési eredmények

SELTRON VH 600 RC

	Specifikált	Mért
RF bemenet	VHF OIRT/CCIR 1–12 UHF OIRT/CCIR 21–69	46–301 MHz 448–865 MHz
RF érzékenység 20 dB jel/zaj-ra vonatkotatva		100–110 μ V
RF kimenet	36. ± 2 csatorna	591,25 MHz 553–652 MHz
RF kimeneti szint	—	1,8 mV
RF bemeneti impedancia	75 ohm	75–140 ohm
RF kimeneti impedancia	75 ohm	84 ohm
Video bemeneti impedancia szint	75 ohm 1 V _{CS-CS}	75 ohm 1 V _{CS-CS}
Video kimeneti impedancia szint	75 ohm 1 V _{CS-CS}	72 ohm 1,2 V _{CS-CS}
Hang bemeneti impedancia szint	50 kohm 0,3 V	16 kohm 0,1–3 V
Hang kimeneti impedancia szint	600 ohm 0,5 V	660 ohm 0,55 V
Video jel/zaj viszony	—	42 dB
Hang jel/zaj viszony	—	50 dB
Sorbontás	—	230 sor
Hangfrekvencia átviteli sáv	—	50–12 000 Hz

SIEMENS FM 391

	Specifikált	Mért
RF bemenet	VHF OIRT 1–5, CCIR 2–4 VHF OIRT 6–12, CCIR 5–12 UHF OIRT/CCIR 21–69	46–131 MHz 106–304 MHz 440–876 MHz
RF érzékenység 20 dB jel/zaj-ra vonatkotatva		90–110 μ V
RF kimenet	36. csatorna 30–39. között beállítható	591,25 MHz 533–636 MHz
RF kimeneti szint	—	3,1 mV
RF bemeneti impedancia	75 ohm	52–85 ohm
RF kimeneti impedancia	75 ohm	75 ohm
Video bemeneti impedancia szint	75 ohm 1 V _{CS-CS}	75 ohm 1 V _{CS-CS}
Video kimeneti impedancia szint	75 ohm 1 V _{CS-CS}	74 ohm 1,1 V _{CS-CS}
Hang bemeneti impedancia szint	50 kohm 100 mV	51 kohm 100–4000 mV
Hang kimeneti impedancia szint	<10 kohm 0,4 V	0,7 kohm 0,3–0,4 V
Video jel/zaj viszony	43 dB	44 dB
Hang jel/zaj viszony	42 dB	49 dB
Sorbontás	240 sor	210 sor
Hangfrekvenciás átviteli sáv	50–10 000 Hz	55–12 000 Hz

zott felvételeknél semmit sem felejtünk el, hacsak áramkimaradás nincs, mert akkor viszont a készülék felelt el az összes bejegyzését. Áramtalanító főkapcsolót ennél a gépnél sem alkalmazták (de amint már az előzőnél is mondtuk, ennek nincs különösebb jelentősége.) Szolgáltatásait összegezve megállapíthatjuk, hogy majdnem eléri a közepkategória szintjét (az előző számunkban közölt értékelési rend szerint).

A két készülék tulajdonságainak egyenkénti taglálása után mindkettőre érvényes jellemzőkről kell beszélnünk. Igen sajnálatos, hogy az állókép-visszaadásuk gyenge (nem állnak egyedül). Egyes képlettel nem rendelkezők, bár véleményünk szerint ez nem túlzottan súlyos hiányosság, hacsak valaki mozgáselemzéssel nem óhajt foglalkozni. A hálózatkimaradás elleni védelem hiányát mindkét készüléknél nagyon nehezményezzük, mert pillanatnyi áramkimaradás is a teljes program törlését okozza.

Élettartamukról, megbízhatóságukról beszélni egyelőre tenyerjölással lenne egyenértékű, mert csak az „élet”, vagyis a hosszas használat tudja megmondani, milyen problémák fognak felmerülni az idők folyamán. Egyet azonban előre lehet látni: a mechanikájuk lemezfelépítésű, tehát várhatóan kevésbé bírják majd a „gyűrődést”, mint az öntött kivitelű készülékek. Egyéb szolgáltatásaik tekintetében külön részletezésnek nincs értelme, mert az előző számunkban közölt szolgáltatási táblázat szerinti felsorolásban ismertettük az összes jellemzőt. A műszaki adatoknál is azonos sorrendet alkalmaztunk, tehát visszalapozva könnyen összehasonlíthatók a Fisher-ekkel és megállapítható, hogy a Siemens-szel, Seltron-nal nem egy szempontból többet kapunk, lényegesen kisebb árt.

A szolgáltatások felsorolásánál változatlanul tartjuk magunkat az előző számunkban táblázatban közölt követelménysorozathoz, hogy az általunk ismertett készüléket azonos szempontok szerint lehessen értékelni. Összegezve megállapítható, hogy a Siemens esztétikailag, a Seltron pedig szolgáltatási és műszaki szempontból nyújt többet — egymáshoz képest.

Ez az árapály tehát a kereskedelem ügyes fellépését dicséri, s korántsem jelenti azt, hogy a két készülék bőví — amint azt egy-két használtcikk-kereskedőtől hallottuk (miközben búsán szemlélte polcain a 70 ezer forintos képmagnókat). „Savanyú a szőlő” — de nem a vásárlóknak.

SIEMENS SELTRON FM 391 VH 600 RC

ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK

Hálózati feszültség:
Teljesítményfelvétel:
Méretek:
Tömeg:

220 V 50 Hz	220 V 50 Hz
35/21 W	35/13 W
420 x 99 x 367 mm	430 x 110 x 340 mm
7.2 kg	8 kg

SZOLGÁLTATÁSOK

Játékidő:
Attékercselési idő:

240 perc E-240-es kazettával
4 perc
[E-180-as kazettával]

Gyorskeresés előre:
hátra:

5-szörös
5-szörös

Lessítés:
Gyorsítás:
Állókép:
Képről képre léptetés:
Képbévégás:
Utóhangosítás:
Azonnali felvétel:

•
•
•
•
•
•

PROGRAMOZHATÓSÁG

Óra kvarcvezérlés:
Napi programok száma:
Programozható napok száma:
Naponta ismételhető program:
Hetente ismételhető program:
Programban csatornákiválasztás:

•
•
•
•
•
•

AUTOMATIKÁK

Adókeresés:
Memória stop (0000):
Szalagállás stop:
Film vége stop:
Visszatelkeresés:
Ismétlés:
Színnormaváltás:
Hangnormaváltás:
Hírszabályzó szalagidő percekben:
intervallumokban:

•
•
•
•
•
•
•
•
•
•

KÜLÖNLÉGESSÉGEK

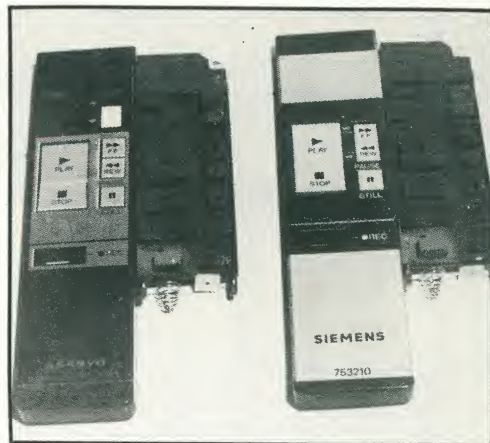
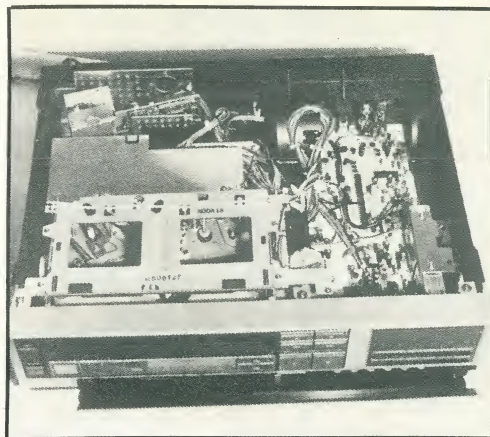
Sztereó hang:
Zajcsökkentő:
Hi-Fi sztereó hang:
Biztosítás hálózatkimaradás esetén:
Hozzáférés letiltás:
Távcsabályzó kábele:
Távirányítók a magnó funkciók:
+ csatornaváltás:
+ hangolás:

•
•
•
•
•
•
•
•

CSATLAKOZÓK

Antenna be:
ki:
Video be:
ki:
Hang be:
ki:
Mikrofon:
Euro-Scart (21 pol.):
Kamera:
Kamera stop:

DIN aljzat
DIN dugó
RCA
RCA
RCA
RCA
DIN aljzat
DIN dugó
BNC
BNC
RCA
RCA
2.5 mm-es jack

Non omne licitum est honestum

(nem minden
tisztességes is egyúttal,
amit tenni szabad)

Előző számunkban bemutattunk két különös ikertestvért (Fisher—Magnasonic). Úgy tűnik, a vérkeveredés igencsak gyakori a képmagnók családjában, mert a Siemens FM 391 boncolgatása közben véletlenül találkoztunk egy Sanyo VH 1300-as típussal, s

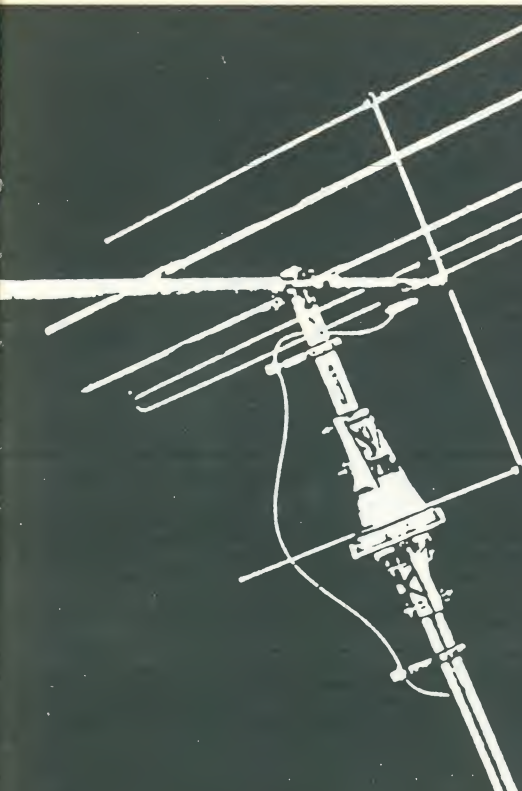
meglepve tapasztaltuk, hogy a két gép gyárusan hasonló. Mit ad a videósok ura, a Siemenst szétszedve, több helyen láthatóvá vált a Sanyo felirat is. De ez még hagyján...

A VH 1300 infra távirányítója is ördögi hasonlatosságot mutatott az FM 391-esével, de míg az előbbi tudja a tévécsatornákat meg az üzem/készenlét állapotot is váltani, a Siemens nem. A kíváncsiság persze nem hagyott nyugodni bennünket, így aztán kipróbáltuk a Siemens magnót Sanyo távkapcsolóval, s némi (megjátszott) meglepetéssel tapasztaltuk, hogy a készülék elfogadja az utasításokat. A következő lépés természetesen az volt, hogy az FM 391 távcsabályozóját szétszedtük, tisztázandó a „készülék léte, a távirányító miért nem tudja” kérdést.

A megoldás: a Siemens távkapcsolója tartalmaz minden elektronikát, kapcsolót, amit egy drágább készülék távkapcsolója tud, csak a gyár három gombot „elfelejtett” a dobozán kialakítani (képünkön). Feltehe-

tően arról van szó, hogy olcsóbb egyféle elektronikával gyártani a készülékeket, majd különféle dobozokba rakni, s az olcsóbbakról leghagyni egy-két-három gombot. Némi túlzással: mintha a Mercedes úgy állítana elő olcsóbb kocsiakat, hogy a nyolchengeres csodamotorból gyárilag lefojtana négyet: ennyi pénzért, pukkadjunk meg, elégedjünk meg négy hengerrel...

Kicsit ügyesebb kezű és vállalkozó szellemű képmagnósok azonban most a gyártat pukkaszthatják. A távkapcsolókat igen könnyű szétszedni, s a belső, úgynevezett gumiszéken jól látható a kívül hiányzó három lyukat kell fürni óvatosan és három kis nyomógomb segítségével (ad abszurdum: három gyufaszállal) már az FM 391 távkapcsolója is tudja szabályozni a csatornaváltást és az üzem/készenlét állapotot. Ez az átalakítás különösen azoknak jelent nem csekély szolgáltatási többletet, akiknek a televíziójuk nem távcsabályozós, hiszen így a tévéjuket is irányíthatják távolból.

Televízió-tetőantennák
és antennaszervek

ANTENNA SZAKÜZLET

Budapest VIII., Üllői út 60-6

A műholdas televízió valósága

Jelenleg 15 nyugat-európai, valamint 2 amerikai gyártási televízióprogramot sugároznak rendszeresen Európára távközlési műholdról. Ezeket általában 3,5 méter átmérőjű vagy nagyobb parabolaantennával lehet fogni, azaz egyetlen sem egyéni vételre szánják. Az eredeti tervek szerint augusztusban lőttek volna fel az NSZK műsorszóró műholdját, s nem sokkal később egy francia satelitet. Újabb hírek szerint ez csak 1987 januárjára várható. E két satelit 3, illetve 4 programot fog továbbítani 1987-től, immár egyéni — 1 méteresnél kisebb — vevőantennák számára. S jövőre bocsátják fel az olasz műsort (is) szóró Olympus-t és a skandináv országokat ellátó TELE-X műsorholdat.

A távközlési műholdak kínálatának túlnyomó részét tisztán szórakoztató műsorok — sorozatok, sportadások, pop-rock videoklippek — teszik ki. A műsorszóró műholdak programjai körül még folynak a francia, nyugatnémet belpolitikai csatározásai, de várhatólag úgy fele-fele arányú lesz a szórakoztató és az igényesebb kulturális, tájékoztató műsorok részesedése. Legalábbis egyelőre.

A hirdetésekkel finanszírozott programok eleve a tömegközönséget vonzó adsókat állítják majd előtérbe a profittük érdekében. A többi program pedig rákényszerül, hogy nagy és növekvő nézőszámmal igazolja saját létét, amit közpénzekből ráfordított márkás és frankszázmilliók tesznek lehetővé.

A televíziós szórakoztatásnak ma is ismeretek már a (jórészt amerikai eredetű) nemzetközi receptjei. A nyugat-európai műsorholdak pedig technikai okokból nem tudnak, politikai és profitmegtérülésként nem is akarunk majd megmaradni országhatárokon belül. A nemzetközi számító programok is nemzetközi jellegűek lesznek. Mással azonban hogyan lehetne esélye például „a francia kultúra terjesztésére Európa-szerte” a TV-5 programnak, amely már létezik egy távközlési műhold révén és helyet igényel magának a TDF-1-en. S a nemzetközi összetételű közönség kialakulását elősegíti majd a programok párhuzamosan sugárzott több nyelvű ki-sérőhangja is.

Ahogy a nyelvi lörköt nem tartóztatják fel a műholdas televízió terjedését, a többi új közléstechnika eszköztől sem lehet ilyesmit várni. A video bekésem megfér majd a műholdas műsorokkal, sőt épp használatának növekedése várható tőlük. A kábeltelevízió-hálózatok a nyugat-európai nagyvárosokban továbbítanák és propagálni fogják a műholdas kínálatot, előmozdítva az egyéni vevőantennák iránti keresletet a bekábelezetlen vidékeken. A 60–90 cm átmérőjű parabolaantennák árát Ausztriában 15–20 ezer schillingre becsülik 1988–89-ben.

A műholdas televízió valósága olyan kihívás, a tömegkommunikációs rendszerek és a nemzeti kulturális élet olyan versenytársa, amely Ausztriában, Svájcban, sőt a Közös Piac szintjén is új stratégiai kidolgozásra kényszerít már ma is. E koncepciókban van egy nagyon fontos közös eleme: *komoly erőfeszítésekkel és tudatosan fejlesztieni kell a hazai film- és televíziós műsortermelést. Nemzetközileg versenyképes színvonalra.*

JAKAB ZOLTÁN

A jelenlegi kínálat

inkább, hogy máris sugároznak benne hirdetéseket.

A SAT 1 programnak az NSZK-ban és Ausztriában van összesen 1,2 millió háztartást kitevő hatóköre. Nap 9 órában kínál különféle szórakoztató műsorokat, hirdetésekkel megtűzdelve. Tíz nyugatnémet kiadóállalat és műsortermelő cég hozta létre a programot, egyértelműen a hirdetési bevételek és a nyereség kedvéért.

Sem a SAT 1, sem a Music Box vagy a Sky Channel nem tud manapság annyi hirdetést szerezni, s így olyan bevételhez jutni, hogy ne lenne súlyosan veszteséges. Ez azonban egyelőre nem nagyon zavarja a vállalkozások vezetőit, mert eleve ezzel számoltak. Ők egyszerűen idejelekről jelen akartak lenni a műholdas műsorszórás piacán, s a jövő profítja reményében vállalkoztak a jelenlegi ráfizetés. (A Sky Channel-t például egy Rupert Murdoch nevű, ausztrál származású, Angliában élő és amerikai üzleti miatt nemrég USA-állampolgárrá vált sajtócézar finanszírozza. Az ő kezében van például a londoni Times. Körülbelül 20 millió fontot ruháztak be a Sky Channel-be, az évi működési költségek mintegy 15 millió fontot tesznek ki, a hirdetési bevételek pedig alig érik el az évi ráfordítások felét.)

Az állami, illetve parlamenti ellenőrzés alatt álló országok televíziói is inkább csak a jelenlét és a felkészülés miatt készítik műholdas programjaikat. Új műsorfarmakkal, nemzetközi együttműködéssel kísérleteznek, s várják a közvetlenül is vehető műsorszóró műholdak pályára állítását. A TV5, a 3 SAT, az Europa TV, sőt a SAT 1 is szeretne áttelepülni a közeljövő nyugatnémet, francia és olasz műsorholdjaira.

S hogy melyikük lesz versenyképesebb? A válaszhoz azt kellene tudni, hogy milyennek is kellene lennie a sikeres „összeurópai” hirdetéseknél, műsoroknak. Erről éppúgy senki sem lehet meggyőződve, mint ahogy az is nagy kérdés, hogy a közönség ténylegesen mennyire lesz hajlandó pénz befektetni a kábelhálózatok további fejlődésébe a távközlési műholdak kedvéért, illetve az egyéni vevőantennák megvásárlásába a műsorholdak kedvéért.

Bizonytalanság ide vagy oda, nemcsak Nyugat-Európában készülődnek. Az Intelsat V. rendszer egyik műholdja már két amerikai gyártási programot sugároz Európára. Az egyik profitorientált cég műsora, a másikat az amerikai külügyminisztérium finanszírozza. Ma még jelentéktelenek.

Belgium és Hollandia manapság amolyan összedrotozott ország. A tévézők elsősor többsége kábelben kapja a műsorokat, s köztük számos helyen öt olyan programot is, amit távközlési műholdakról sugároznak. Más nyugat-európai országokban még jóval kevesebben kapcsolhatnak rá a világról érkező 11 szórakoztató és 6 kulturális, tájékoztató program egyikére-másikára. (Németalföld, Flandria tájain kívül még jóval ritkább a kábeltevé elterjedése.)

Jelenleg hat olyan műsort sugároznak az ECS-1 jelű műholdról (ábránkon), amelynek hatóköre a különböző országokban együttesen meghaladja az 1 millió bekábelezett háztartást.

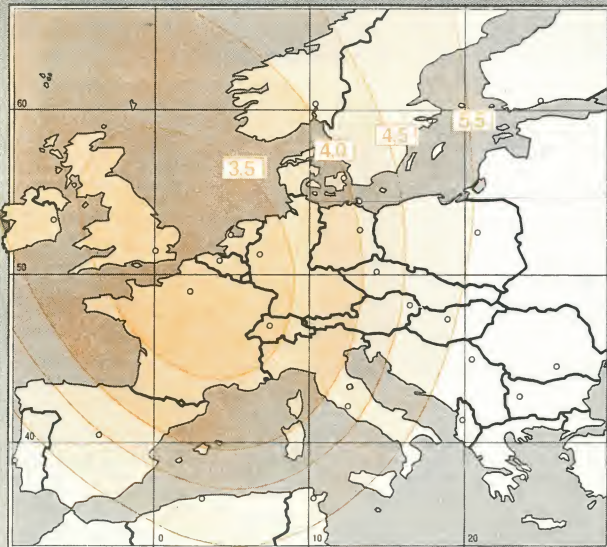
Az abszolút állomás a Sky Channel, amit 12 ország 5,3 millió háztartásában lehet nézni, Angliától Finnorszáig és Ausztriáig. Az angol nyelvű program napi 16 órányi adásidejét 80 százaléka videoklippek, tévésorozatok, játékfilmek és sportadások töltik ki. A Music Box ugyancsak angol eredetű, s kínálata nagyon egyszerű: 24 órányi videoklip, amit csak hirdetéseket szakítanak meg. 9 ország 3,7 millió háztartásában érhető el a kábelhálózatok révén.

A TV 5 programot túlnyomórészt a francia kulturális és külügyminisztérium finanszírozza. A francia nyelvet és kultúrát elsősorban show-műsorok, variációk és dokumentumfilmek hívatottak e programban terjesztetni, 12 ország kerekén 3 millió háztartásra érkezően.

A 3 SAT műsort németül sugározzák, s a nyugatnémet ZDF, az osztrák ORF és a svájci SRG tévértársaság koprodukciójában készül. Napjainkban ez a leginkább „igényes” műholdprogram, mert az adásidőből 38, illetve 36 százalékos részt tölt ki a tájékoztatás és a kultúra, míg a szórakoztatásra 26 százaléknál jut. A három említett országban kerekén 1,5 millió háztartásba viszi el a tévékábel a 3 SAT-ot.

Az Europa TV-t manapság csak Hollandiában továbbítják 1,2 millió kábelbe lakásba. Amint a neve is mutatja, a program fő jellegzetessége az, hogy „európai” kíván lenni: Hogy ez mit jelent a gyakorlatban? Túlnyomórészt angol nyelven sugárzott műsorokat, zömében sportot, zenét, gyermek- és dokumentumanyagokat. Ot nyugat-európai tévértársaság kísérleti vállalkozásáról van eseten szó, amelynek jövődől fejlődését talán az sejteti leg-

Az EGS—F1-távközlési műhold vételkörzete

A KÖRZETHATÁROKON FELTÜNTETETT SZÁMOK A VÉTELHEZ SZÜKSÉGES ANTENNA ÁTMÉRŐJÉT MUTATJÁK, MÉTERBEN.

Hazai lehetőségek

Mit mond a műholdas televízióprogramok vételéről a magyar jog, pontosabban az illetékes hatóság, a Magyar Posta? Dr. Horváth Lajos osztályvezető választott kérdéseinkre.

— Más a helyzet a távközlési és megint más a műsorszóró műholdak programjai esetében. A *távközlési* műholdak adatait a közlők *nem* arra szánják, hogy azokat *bárki* vehesse. A Nemzetközi Távközlési Egyesület világkonferenciája 1979-ben fogadta el a nemzetközi rádiószabályzatot, amely a Magyar Postát is kötelezi, hogy tiltsa és akadályozza meg az ilyen adások engedély nélküli vételét. Engedélyt a Posta adhat, más különben az érvényes jogszabályok szerint szabálytértsnek minősül az antenna használata.

— Adtak már ki ilyen engedélyt?
— Néhány esetben, export célú ipari fejlesztések végett.

— Tapasztalják mások érdeklődését is?

— Igen, elsősorban a nagyobb szállodák részéről. Emiatt megkezdtük az igények felmérését, s az ilyen vétel jogi és anyagi feltételeinek tisztázását. A posta azt tervezi, hogy e hotelekben szolgáltatásként bevezeti a távközlési műholdak műsorainak vételét és a felhasználók elosztóhálózatáig történő továbbítását. A műholdas üzemeltetővel és a műsorforrásokként számításba jövő televíziós szervezetekkel az igények ismeretében lehet majd megállapodni.

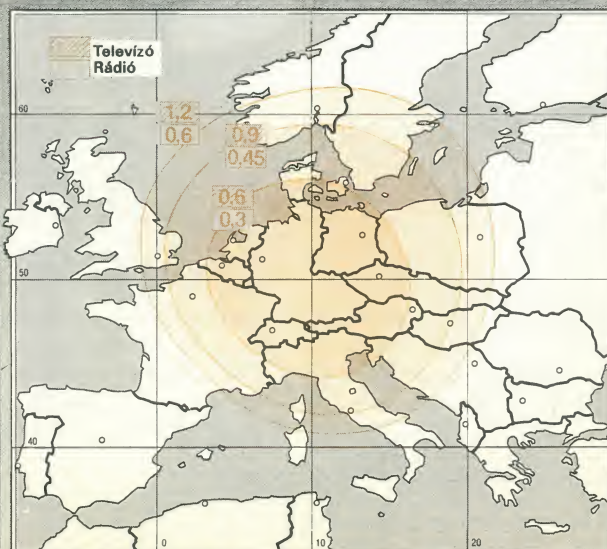
— A műsorszóró műholdak adatait viszont műszaki és jogi értelemben egyaránt arra szánják, hogy azokat bárki vehesse...

— Jelenlegi jogszabályaink szerint az ilyen adások egyéni vételéhez nem is kell külön engedély. Az antennák létesítését a posta rádiótechnikai szempontból kifogásolhatja, ha olyan a konkrét műszaki megoldások, hogy a használat zavarná más távközlési szolgálatok működését. Egyébként pedig az ingatlan tulajdonosával kell megállapodni az antennák felszereléséről. Ebben viszont semmi új nincs, hiszen antennák lakások esetében ma is kell az IKV hozzájárulása a tévé- vagy a CB-antennák felállításához. Ha pedig a felszerelés megfelel az építési előírásoknak, az IKV köteles túrni az antenna létesítését. A szövetkezetek és társasházakban pedig a lakók döntenek az antenna ügyében.

— Egyéni bevontatnát lehet arra használni, hogy több lakást vagy akár egy egész házat ellásson vele — vezetékén át — valamilyen műsorhordozó műsorral?

— Műszaki értelemben a nemzetközi egyezmények nem tiltják, hogy műsorszóró műhold egyedi vételére készített berendezéssel közösségi rendszereket szolgáljanak ki. A magyar jogszabályok szerint *ilyesmihez akkor nem kell a posta engedélye, ha a vezetékes továbbítás nem érint idegen ingatlan*. Két család háza vagy szövetkezeti lakásból álló épület között nem lehet ilyen összeköttetést létrehozni, ha közöttük közterület — például utca — van. Egy társasházban vagy egy szövetkezeti lakótelepen belül, ahol az épületek között is magánterület van, a műsorszóró műhold műsorának vezetékes továbbítása nem tilos. Viszont ilyenkor már másodlagos elosztásról van szó, amivel szerzői jogdíjak fizetési kötelezettsége is járhat.

A TV-SAT műsorszóró műhold vételkörzete

A KÖRZETHATÁROKON FELTÜNTETETT NAGYOBB SZÁMÉRTÉK A TELEVÍZIÓPROGRAMOK VÉTELÉHEZ SZÜKSÉGES PARABOLAANTENNA ÁTMÉRŐJÉT MUTATJA, MÉTERBEN. (A KISEBB SZÁMÉRTÉK A MŰHOLDRÓL SUGÁRZOTT RÁDIÓMŰSOROK VÉVEŐANTENNÁJÁNAK ADATA.)

A televíziózás különféle műholdjai

A televíziós stúdiókból a műsorok video- és hangjeleit mikrohullámú láncok továbbítják a földi adóállomásokra, ahonnan a VHF vagy UHF sávba tartozó vívóhullám révén jutnak el a jelek a nézők képernyőire. Mind az általában 1 gigahertz (GHz, 10^9 rezgés/másodperc) feletti frekvenciájú mikrohullámoknak, mind az adókkal kisugárzott jeleknek az a sajátosságuk, hogy egyenes vonalban terjednek, akárcsak a fény sugarak. Így a Föld görbülete miatt a nagyobb távolságok áthidalásához még akkor is sok ismételőállomásra van szükség, ha ezeket magasra (tornyokra, hegyekre) építik. A felszíni domborzat árnyékoló hatása miatt pedig alig van olyan ország, ahol valóban az egész területet ellátnák műsorrall. Az ehhez szükséges átjátszóadók túlságosan sokba kerülnek. A földi adóhálózat létrehozása pedig amúgy is hosszú, gyakran évtizedekig tartó és drága folyamat.

A távközlésben fejlett országok, földrészek nemcsak országos, hanem nemzetközi mikrohullámú hálózatokat is kiépítettek, de a nagy lakatlan területeket ezek sem hidalják át, a tengerekről, óceánokról nem is beszélve.

Távközlési műholdak és rendszerek. A rakétechnika és a mikrohullámú távközlés fejlődése nyomán az 1960-as évek óta meg lehet valósítani egy régi s talán donképpen kézenfekvő ötletet. Ha a mikrohullámú ismételőállomást egy műholdon helyezik el, akár különböző földrészek között is megteremthető az összeköttetés.

A **távközlési műholdak** a földi, nemzetközi mikrohullámú láncok szerepét vették át, terjesztették ki. Ezeket a műholdakat általában a telefon-összeköttetések miatt állították pályára, s a rajtuk levő egy-két transzpondert (mikrohullámú adóvetőt) inkább csak esetenként használták tévéműsorok továbbítására. Valamivel később aztán a nagy területű országok már távközlési műholdak (s nem földi mikrohullámú láncok) révén építették ki belföldi **műsorszórtos** rendszereiket nagyobb részét.

Amikor pedig megjelent, majd a nyolcvanas években gyorsan terjedni kezdett a kábeltvé, létrejött a nemzetközi műholdas műsorszórtás. A kábeltelevízió ugyanis ugrásszerűen növelte az igényeket újabb és újabb mű-

sorok iránt, amelyek jórészt csak külföldről szerezhetők be. A nyugat-európai posták úrtávközlési szervezete, az **Eutelsat** működési példái az **EC5-1** műholdat, amelyen már 12 csatorna szolgált műsorátvitellel.

Napjainkban az **Intelsat** (109 tagország) és az **Intersputnyik** a két világméretű, nemzetközi úrtávközlési hálózat. Az Eutelsat és az **Arabsat** országcsoportokat összefogó, regionális rendszerek a szovjet **Orbita** hálózat, az amerikai **Westar**, a kanadai **Anik** vagy a fejlődő országokban az indonéz **Palapa** és az indiai **Insat**.

Ezek a rendszerek a televíziós szervezetek vagy a kábeltelevíziós hálózatok számára továbbítanak műsorokat, nem közvetlenül a nézőknek. A műszaki jellemzők is ennek megfelelően alakulnak.

A távközlési műholdak működtetése során felfelé leginkább a 6 és a 14 GHz-es frekvenciasávot használják a hang- és a videojelek továbbítására, míg a műhold–Föld összeköttetést a 4 és a 11 GHz-es sávban teremtik meg. A különböző rendszerek műszaki paramétereit több-kévesé eltérnek egymástól, a fő jellemzőkben azonban sok a közös vonás. A műholdak adóteljesítménye például viszonylag kicsi, 10 watt nagyságrendű, s ezért a földi állomásokon nagy – 10–30 méter átmérőjű – antennákra van szükség. E rendszerek a klasszikus mikrohullámú átviteltechnikán alapulnak, a televíziójeleket gyakorlatilag mindig frekvenciamodulációval továbbítják.

A műsorszórtos műholdak rendszertechnikájá alapjában véve ugyanaz,

mint a távközlési műholdaké, csak az előbbieket élesen irányított nyálkában, nagyobb teljesítményt sugároznak ki a célterületre. Így a földi állomásokon egyszerűbb, olcsóbb vevőberendezést lehet alkalmazni. A jó minőségű vételhez csak 2–4 méter átmérőjű antennára van szükség.

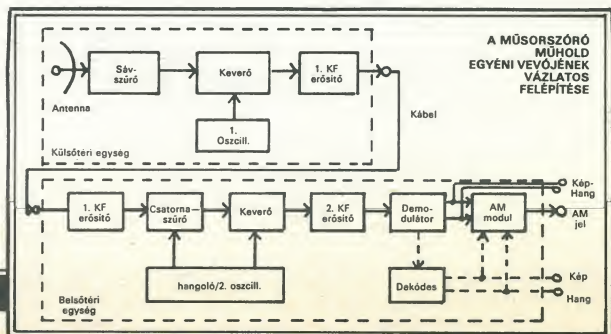
A **tévézők túlnyomó részét minden-nél jobban érdekeltetik a műsorszórt műholdak**, amelyeknek adását közvetlen egyéni vételre szánják. Eppen ezért a vevőkészülékeknek minél egyszerűbbeknek és olcsóbbaknak kell lenniük. Ennek feltétele, hogy a műholdon lévő adóberendezés viszonylag nagy teljesítményt sugározzon ki.

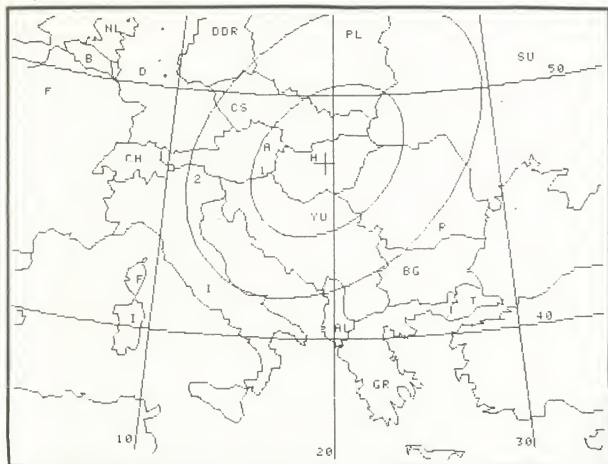
Másrészt, a vevőkészülék csak akkor lehet egyszerű, ha az antennákkal nem kell automatikusan követni a műholdak mozgását. Műsorszórtásra tehát csak olyan műhold alkalmas, amely ugyanolyan sebességgel kering a Föld körül, mint ahogy bolygók forog a saját tengely körül. Az ilyen műhold ugyanis a Föld felszínéhez képest viszonylagosan álló (ún. geostacionárius) helyzetben van.

Az egyenlítő felett 36 ezer kilométer távolságban húzódik az a keringési pálya, ahol a geostacionárius műholdakat el kell helyezni. Ilyen óriási távolságból a műholdról kisugárzott jelek nagy csillapítással, igen legyengülve érkeznek a földfelszínre. Az antennának tehát érzékenyennek kell lennie, s megfelelő tervezéssel, valamint különféle intézkedésekkel elejét kell venni annak, hogy a vételi frekvenciasávból nagyobb (pl. földfelszíni) adások zavaró hatásúak legyenek.

1977-ben a Nemzetközi Távközlési Egyesület világértékhatározatot tartott, s ekkor készítették el a műholdas műsorszórt nemzetközi érvényű műszaki tervét. Eszerint az adókat a 12 GHz-es frekvenciasávban kell folytatni, mert az alacsony sávokat már annyira elfoglalták más távközlési szolgálatok, hogy a műholdas programok zavarvédelmét nem lehetne biztosítani.

E nemzetközi terv minden ország számára kijelölte, hogy műholdjaival milyen pozíciókat foglalhat el a geostacionárius pályán, milyen frekvenciákat használhat az országoként általában öt tévéprogram sugárzásához, mekkora lehet a műholdon lévő adóberendezés teljesítménye, s milyen a sugárnyálbál iránya és mérete. A terv műszaki paramétereit úgy határozták meg, hogy az egyes országokban egyéni vevővel, körülbelül 60

A MAGYAR MŰSORSZÓRÓ MŰHOLD VÉTELKÖRZETE

cm és 1 méter közötti átmérőjű antennával jó minőségben lehessen fogni a saját programokat.

Műszakilag megoldhatatlan feladat lenne, hogy a műholdas adások vételkörzete véget érjen az országhatárokon. Mindig van úgynevezett „túlszordulás”, más szóval minden műholdas programot lehet majd fogni a célterületen kívül is, bizonyos határig. Ehhez azonban jobb minőségű, ún. közösségi vevő kell, amelynek 1,5 méter körül van az anten-naátmérője. Az 1986-ban felbocsátandó nyugatnémet és francia műholdak programjait például Magyarországon is lehet majd fogni ilyen közösségi antennákkal.

A műholdas műsorszórás nemzetközi terve szerint Magyarországra a nyugati hosszúság 1°-on — körülbelül a Guineai-öböl felett — helyezheti majd el műholdját. Ábránkon látható, hogy az általunk betartandó műszaki paraméterek alapján milyen földfelszíni ellátási övezetek fognak kialakulni. Az ábrán lévő belső ellipszis az egyéni antennával való vétel (a -103 dBW/m^2 -es felületi teljesítménysűrűség) határvonalát mutatja. A külső, nagyobb ellipszis pedig azt jelzi, hogy meddig terjed majd a közösségi antennák vételkörzete. (Az utóbbi esetben a felületi teljesítménysűrűség értéke -111 dBW/m^2 .)

Magyar műholdas tévéprogram szórására jelenleg még nincsenek kidolgozott, kész tervek. Azt gyakorlatilag biztosra lehet venni, hogy a műszaki rendszert más európai szocialista országokkal együttműködve építjük ki — 1990 után. A felbocsátandó közös műhold várhatólag egy magyar programot fog sugározni.

Napiainkban a műholdas vevőberendezéseket általában úgy tervezik, készíti, hogy a kép és a hang a meglévő, hagyományos tv-készülékekben megjelenjen. Az egyéni vevőantenna pedig három részből, egy-egy külső és belső

elektronikus egységből és parabolátűrkörből áll. (A vevőberendezés egyszerűsített blokkvázlatát ábránk mutatja.)

Ahhoz, hogy a mikrohullámú vevő eredő zaja minél kisebb legyen, az első keverőt és a középfrekvenciás erősítőt közvetlenül az antennánál, azzal egybeépítve helyezik el. A külsőtéri egység kimenetén az első középfrekvenciás sávba (kb. 800–1800 MHz) áthelyezett teljes vételi sáv jelenik meg, s onnan kábelben jut a belsőtéri egységbe. Ebből a teljes sávból kell hangolható csatornaszűrővel és második helyi oscillátorral kiválasztani, és a második középfrekvenciára helyezni a venni kívánt csatornát. A középfrekvenciás jel erősítése után vagy demodulálás (az alapsávi jelek előállítás) történik, vagy pedig a vett frekvenciamodulált jelnek a normál készülék által vehető amplitúdómodulált jellel való átalakítása.

A nyugatnémet és a francia műholdas adásokat nem a már megszokott kép-és hangátviteli rendszerben (PAL, SECAM), hanem egy újban, a közös D2–MAC rendszerben fogják sugározni. Ennek vevőrekl az alapsávi jelek előállításához speciális dekódolóra is szükség van.

A közösségi vétel rendszere lényegében azonos az egyéniel, de a belsőtéri egység részeit minden vett csatornára meg kell ismételn. Minden vett műsorra — vagy FM/AM átalakítás után, vagy demodulálás, dekódolás és amplitúdómodulálás után — elhelyeznek egy normál televíziócsatornában, és a szétosztott közösségi rendszeren (pl. kábelhálózaton) juttatják el a vevőkészülékekhez.

Egyéni vétel esetében tehát a nézőnek a belsőtéri egység hangolásával, közösségi vételnél pedig a kábelrendszerhez csatlakozó vevő hangolásával kell megkeresnie a venni kívánt műsort.

DR. HEGYI GÁBOR

A nyugat-európai iparnak nagyon kell a műsorhold

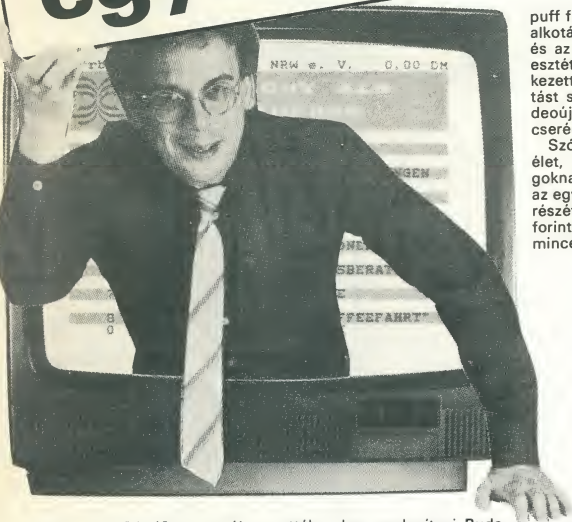
Nyugat-Európa legfejlettebb országai meglehetősen csekély szerepet játszanak a fogyasztói elektronika (video!) világpiacán, s régen és reménytelenül lemaradtak az USA és Japán mögött a számítógépgyártásban. A távközlés számos új ágában, például a száloptikai kábelek fejlesztésében és gyártásában is egyre növekszik technológiai és piaci hátrányuk.

A műholdas műsorszórás viszont szembevetően jó piaci kilátásokat mutat Nyugat-Európának. Abszolút vezető helyet ígér! Az Egyesült Államokban ugyanis még ma is eléggé mellékesnek tartják a műsorholdakat, például a távközlési műholdakhoz vagy a kábeltelevíziókhöz képest. Japán ugyan már 1985 februárjában felbocsátotta műsorszóró holdját, a világon a legelső, de előnye még távolról sem veszélyes. Sőt egyes lényegi részegységek tekintetében mintha Nyugat-Európától függene jelenleg.

A Neue Zürcher Zeitung az idén tavasszal számolt be arról, hogy mekkorára becsülik a Közös Piac vezető szervei a műholdas műsorszórás piaci lehetőségeit a közeljövőben, kontinensünk nyugati felén. „Brüsszeli számítások szerint a műholdak és a földi állomások európai piaca 1986 és 1989 között kerekén 3,6 milliárd svájci frankot (mintegy 1,9 milliárd dollár) képvisel. A berendezések — antennák, dekóderek stb. — szektora pedig már a közös piaci háztartások 15 százalékaának ellátottsága esetén is kerekén 18 milliárd frankot (9,8 milliárd dollár) jelent az elkövetkező 5–7 esztendő során.”

S nem csupán a hardver számít. Az Európai Gazdasági Közösség főbizottsága a közelmúltban tette közzé „A Közösség audiovizuális politikája” című koncepcióját. Ennek egyik lényeges eleme, hogy fejleszteni kell a műsorgyártást a várható amerikai programdömpinggel szemben, egy másik törekvés pedig arra irányul, hogy a nyugat-európai hirdetési iparnak legyen könnyebb a dolga a műsorholdak korszakában. Az EKG szó szerint meghirdette az „audiovizuális Közös Piac” koncepcióját. A műsorok és a hirdetésegy gyártása is része a szolgáltatóiparnak, ahol igencsak szükség van újabb és újabb munkaalkalmak teremtésére.

Videozók, egyesüljetek?

A csőd előtt — a túléléshez talán már elegendő tapasztalattal tarsolyában — ült össze nemrég a Magyar Képmagnóbarátok és Üzemeltetők Országos Egyesületének vezetősége. A több mint négyórás vita során elhatározták, hogy az ország első kulturális-szolgáltatói egyesülete a külső felek számára pénzért nyújtott tevékenységét felfejleszti, hogy elkezdje az anyagi összeomlással és eleget tegyen tagjainak tett ígéretének, vagyis hogy a kulturális munkát megtarthassa és bővíthesse.

Hogy a tagdíjakból nem lehet megelni, azt már néhány dörmögő és előrelátó fickó akkor látta, amikor az egyesület bővítettközgyűlése az elmúlt évi BNV egyik standján. Ide sokan kifejezetten abban a reményben léptek be, hogy az egyesületi kereteket kihasználva keressenek feketé kölcsönzéssel, másolással, filmvetítésekkel. Ungvácska a megtagadódás reményében közeledett az egyesülethez jó néhány kissozvetkezé is, de igazából sem pénzük, sem törvényes elkötelezésük nem volt a pénzincánsális módjára, legfeljebb zuvadokeokcsakkal sze-

rették volna gazdagítani Buda-
pest éjszakai életét.

A bizis büntetését ígérő ajánlatokat visszautasítva, egy belvárosi házban, méregdrága alberletben, különösebb bevétel nélkül ígérő tervekkel kezdte meg működését az egyesület. Már más sokan mondják, a mosdóvízzel – tehát a pénzcsinálólakkal – együtt a gyereket is kiöntötték az ablakon, hiszen anyagi erőforrások nélkül urán felül kulturális munkát vállaltak, amireh semmiféle támogatást nem kaptak, mert – ahogy mondják – nem eladni, hanem megtartani akarják az egyesületet. Eddig a tagjaidkból tizenegyrele szolgáltatást támogatott a közösség. 1985. augusztus elsejétől négy szervizben kedvezményesen javították a szerveszethez tartozók készülékeit, olcsó tanfolyamokban oktatták a videó működését, a kamerakezelést, a műsorkészítés folyamatát, de szolgáltattak műszaki és vármtechnikai tanácsokkal, amelyek révén sikerült elkerülni az egyébként oly sok lehetetlenséget. Ezenkívül a klubnapokon zárkóról vetítésekre tartottak a segédmunkásokból, kórházi kutató főorvosokból és diákokból álló egyesület tagjainak. A piff-

puff filmek mellett igényes műalkotások is másorra kerültek, és az egyik tagtárs révén filmesztétikai előadások sora igyekezett a „filmnézést” és -választást segíteni. De a klubban videósúgatók, -kazetták is gazdát cseréltek.

Szóval pezsgett a közösségi élet, miközben a lakbér, a tagoknak nyújtott kedvezmények az egyesületi bevételek jelentős részét elapasztották. A 316 ezer forintból ma legfeljebb harmincezer van a kasszában, s en-

nek a pénznek kellene fedeznie az idei kiadásokat. A csőd szele első ízben akkor érintette meg a videosokat, amikor albrétüket a szerződéses határidő előtt felmondta a „háziúr”. A közönség „mag” — kb. száz ember — két héten keresztül hiába kereste a klubot, csak zárt ajtókat talált, és még csak üzenetet sem kapott, hol kereshetné a többiek.

A vezetéses körbehordozta a véres kardot, és elsősorban önmagát védte a kialakult helyzetért. Gazdálkodási tapasztalásának és a taktikai érzék hiányának tudta be a közeléző összeroppanást. De azt is állítják, hogy a hazai nagy cégek nemhogy segítettek volna, de sok mindennel akadályozták munkájukat. Hiába próbálkozik külföldi filmek behozatalának megszervezésével vagy más (sértődések elkerülése és az életben maradás érdekében fel nem sorolt) tevékenységgel anyagi források jutni, a nagy szervezetek monopolkritikéise beütöttek. Az egyesület szerkezet a kulturális szolgáltatómunka felé tereltek, ami – mint arra már ment közben rá-

Kényszerű

Az Állami Könyvtarjesztő Vállalat budapesti Rózsavölgyi Zeneműboltjában tavaly októbertől napi száz-kétszáz forintért lehetett műsoros videokazettákat kölcsönözni. A több mint kétszázféle műsor fele zenés video volt, a Quentál Nőnép.

„Lehetett” és „volt”, mert ma már nem hirdeti ezt a szolgáltatást a Magyar Nemzeti Bank. Korábban a banknelli tét kirakata. Kora tavasszal ugyanis megjelent a zeneműboltban a Filmfigazgatóság egyik illetékese, aki közölte: szerinte nemcsak akkor kell jogdíjat fizetni a műsoros kazettáknál, ha azokat sokszorosítják, hanem akkor is, ha csak az egyetlen, eredeti kazettát adja kölcsön egy intézmény.

Pedig a zeneműbolt vezetői a Szerzői Jogvédő Hivatal munkatársainak tanácsát kikérve fogtak új vállalkozásukba: a lakosságtól, az egyenként körülbelül kétezer forintért felvásárolt kazetták kölcsönzését kezdte meg az üzlet. Habár nagy volt az eladók kínálata szex- és pornófilmekből, a bolt

jöttek — csak gazdasági eredményt hozó tevékenységgel együtt végezhető.

Mielőtt az egyesület főszé-
láskán indult volna, lévén, hogy
több tag elégedetlenséki és
követelőzni kezdett, váratlan
fordulat történt. Az efféle
happy end, amely nem jóságos
angyal, hanem egy segitani
akáró nagyvállalat képében lé-
pett elő, manapság eléggé rit-
ka. Fölajánlották a közönségnek
irodaépületek néhány szobáját,
jelképes teremből ellenében.
Azt viszont előre közölték, hogy
nem jötteknyakodni akarnak az
egyesülettel, hanem, az a szá-
mukra hivatkoztak, majd a
vállalat belső életében és a rek-
lámban használják fel, amihez
igényt tartanak az egyesület
szakmai vezetésének munkájá-
ra.

A már említett négyórás vita során a Magyar Képgnóbrátók és Üzemeltetők Országos Egyesületének vezetősége új koncepciót dolgozott ki, amelyre a jelenlegi jogszabályok megadják a lehetőséget. Eddigi szolgáltatásai mellett országos, zártkörű filmklubházlatot, használt és felújított külföldi videók behozatálát, forgalmazását, rendezvények szervezését, referenciafilmmek gyártását tervezik. Segít a túlélésben, hogy időközben kitalálták a „kérdés a számítógép” című videós játékot, valamint egy oktató-, egészségsgnevelő film gyártásával is kisebb bevételre tehetnek szert. Úgy érzik, mindezzel nem csupán tovább fejlődött a belső szervezeti élet, hanem megkezdődött az alkotó közösségek kialakulása is, rációfolyra arra a jóslatra, mely szerint magánlakásban vagy néhány szobában nem lehet komoly értéket létrehozni. Ma reális esélyük van a fennmaradásra, és érzésk szint, bár pénz „termelnek”, mégsem adták el magukat. Mint mondták: az egyesület továbbra sem eladó!

KARDOS ERNŐ

visszakozz

dolgozó megváltották, milyen kazet-
tákat vesznek meg. Néhány hónap
alatt így is egymillió forintot költött a
zeneműbolt műsoros videokazetták
vásárlására. Egyikről sem készítettek
másolatot, a képmagnó-tulajdonosok
az eredeti változatot vihették haza
egy-egy napra. Április elején azonban
— ama bizonyos látogetést követően
— egyik napról a másikra megszűnt
a Rózsavölgyben a hamar népszerűvé
vált kölcsönzés.

„Nem akartunk mi ebből meggazda-
godni, csupán a skálánkat szeretnénk
volna szűkeíteni új kezdeményezé-
sünkkel. Mivel nem kívánunk senkivel
sem konfliktusba keveredni, a nagy bi-
zonytalanság miatt álltunk le a köl-
csönzéssel” — mondja me keserő
szájízal Hutira Albin, a Rózsavölgyi
Zeneműbolt vezetője.

Az üzlet egyébként továbbra is fel-
vásárolhat és eladhat videoműsorokat,
de azok engedélyezésére — állítólag
— a Filmfőigazgatósághoz kell fordulni

— kazettnként. A már eddig össze-
gyűjtött készletről lista készült, a jelenleg
a műsoros kazetták még pocsétra vár-
nak.

Egyesleges videोजogszabályok híján
tehát továbbra is teljes a nézetkülön-
ség. S ahogy az állami boltok, így a Ró-
zsavölgyi is, évtizedek óta el tudják
dönteni, milyen hanglemest vásárolja-
nak a leköszágtól és adják el tisztas-
sággal szemben, bizonyára a video-
programok elbírása sem jelentene
számukra megoldhatatlan feladatot.
A zenés műsoroké legalábbis biztosan
nem.

Úgy tűnik, hogy a régóta várt, egyér-
telmiően fogalmazó jogszabályok hiá-
nyában, a bizonytalanság légkörében,
a bürokrácia útvesztőjében egyelőre
elhalnak még a szerény állami kezde-
ményezések is. Ami természetesen a
virágzó video-feketeteipiacnak ad na-
gyobb teret és lehetőséget.

F. T.

The Benkő Dixie-
land Band and
their American
Friends
című lemezen
egy esztende-
je kapható Benkő-
soros videokazettája.
A Pannónia Filmstúdió
vállalkozása Tancsics Gábor
és Moldován József
rendezésében a BDB
1984-es Budapest Sport-
csarnok-beli koncertjét
rögzítette. A hatvanper-
ces, hagyományos felvé-
telű, a videotechnika elő-
nyeit alig-alig alkalmazó
műsort és százhusz per-
cesnyi üres helyet tartalma-
zó kazettából eddig né-
hány száz darab kelt el
1790 forintot áron.

Bukás! Mindössze en-
nyi képmagnó-tulajdo-
nost érdekelne a zenekar
egyik színvonalas kon-

certje? *Siker!* Ezért az
összegért minden egyes
eladott kazetta után dör-
szölheti a tenyerét a ke-
reskedő, nemhogy több
száz után! *Kísérlet!* Ilyen
még nem volt, miért kel-

Bukás vagy kísérlet?

ros kazetta elkészítésére
és megjelentetésére. Egy
olyan állami piacon,
amely valójában szinte
nem is létezik. A kazetta
készítési tisztában voltak
azzal, hogy az 1790 forint
összegért nem fog-
nak a BDB műsoráért
kapkodni a programokra
kiehezett videotulajdono-
sok.

Jelenleg e magas ár
oka elsősorban az, hogy a
Pannónia az üres import-
kazettákat nyolcszáz for-
rintért tudja beszerezni,
és a kereskedelmi, forgal-
mi adóval már 1000 Ft fe-
lett van csupán az üres
kazetta ára! A termelési
költségek, a jogdíjak és a
néhány százalékos ha-
szon alakították ki ezt a
magas összeget, és a vál-
lalkozás így is csak két-
ezer eladott példányt kö-
vetően térül meg. A for-
galmazás jogát a Skála

Metró Áruház kizárólagos
joggal vette meg és opti-
mistán évi ezer darab el-
adását vállalta. Azonban
pár hónap után néhány
száz kazettát kénytelen
volt forgalmazásra átadni
a Rózsavölgyi Zenemű-
boltnak. Märpedig az is
törvényszerű, hogy egy
videokazettát egy vagy
két pulton nemigen lehet
eladni. Különösen, ha azt
máshol más felállítás-
tér kínálják. Ezért is fo-
rdulhat elő, hogy az egy-
órás Benkő-műsor ma
már sok tucat másolatot
forog közökben.

Benkő Sándor nem érzi
kudarnak a kazetta for-
galmozását, még akkor
sem, ha tudja, hogy a
Skála 750 Ft-ért árusítot-
ta ki azoknak, akik az áru-
házban képmagnó vásá-
roltak. Mégis, úgy véli:
ahhoz, hogy igazi piaca
alakulhasson ki a magyar
műsoros kazettáknak,
ezer forint alatt kellene
árusítani őket és nem
egy-két, hanem legalább
nyolcvan-száz helyen.
„Természetesen ez egy-
szer volt kísérlet és
kezdett is — fogalmaz a
zenekarvezető. — A tradi-
cionális zene időt álló,
ezért szerintem ez a
BDB-kazetta ugyanúgy
ott lesz majd a piacon öt-
tíz év múlva is, együtt
többi műsorunkkal.”

A zenekar öt évvel e-
zelőtti felmérése: ha a ne-
metközti zenei élet piacán
az élvonalban, a felszínen
akar maradni, szükség
van képi anyagra is.
1982-ben amerikai turné-
jukra Koltay Gábor ve-
zetésével, az IPV támogatá-
sával elkísérte Benkő-
kat egy filmesztábn is, de
sem a MAFILM, sem a
Magyar Televízió nem kí-
vánta felhasználni a fo-
rgatott anyagot. Így kény-
telenek voltak külföldön
elkészíteni a filmet. Ettől
két, egyenként hatvan-
perces show-műsora ké-
szült el a Benkő Dixieland
Bandnek, s mind a kettő-
nek sikerült a nemzetközi
forgalmazása. A norvég
televízió egy ötvenöt és
egy negyvenöt perces
show-t készített velük,
amelyeket együtt, 1190
forintért lehet majd meg-
rendelni a Rózsavölgyi
Zeneműboltban. S ha erre
lesz igény, megkezdődik
a kazetták sorozat-
gyártása.

A BDB nemrég egyébként
elkészítette a világ
első igazi dixielandklipjét
az IPV filmstúdiójával és
az MTV Televíziójával
közösen. A négy és fél
perc hat hónapi munká-
val, több millió forintért
készült el. Ezt a tervet
szerint újabb hét klip kö-
veti, s mindez együtt
megjelenik majd a hazai
forgalomban is.

FALUS TAMÁS

TELEVIDEO

Egy éve alakult meg a Magyar Televízió Kereskedelmi Főigazgatóságának Televideo elnevezésű vállalkozása, mely a tavaly eladott néhány száz műsoros videokazetta után idén tízezer darabot szeretne értékesíteni. A Televideo elsődleges céljának

tartja, hogy újra hozzáférhetővé tegye azokat az elmúlt években, évtizedekben készült értékes televíziós alkotásokat, melyek egy-két vetítésük óta a tv archívumában porosodnak.

A kiadó először elsősorban az iskolák és a művelődési intéz-

mények számára kívánja kínálni kazettáit, s ennek szellemében készítette el első katalógusát az Országos Oktatástechnikai Központ és az Országos Pedagógiai Intézet segítségével. A Tanért e katalógus alapján méri fel az iskolák igényeit és gyűjti össze a megrendeléseket a Jókai-filmeiktől a Molière-daraboktól az Illyés- és Nagy László-portréfilmekig, vagy negyven műsorra. A könyvtárak rendeléseit a Könyvtér szervezi.

Üzleti vállalkozás a mienk, ami nem áll ellentétben azzal, hogy elsőként a piac szűkebb, de elérhetőbb részét célozzuk meg — magyarázza Sándor György, a nyolc munkatársat számláló Televideo vezetője. Az iskolákban, művelődési intézményekben ma már több mint hatezer képmagnó van, s a kiadó abban bíz, hogy a kazettavásárlásra kapott állami támogatással az iskolák a kiadó legfőbb bevívói válhatnak. Erre a támogatásra szükségük is van az iskoláknak, mert a kazetták ára meglehetősen magas, 1400-tól 2000 forintig terjed.

A Televideo eddigi munkáját meglehetősen korlátozta, hogy a televízió épületében ideiglenes megoldásként tudtak csak sokszorosítani. Májustól viszont Budafokon üzembe lépett az első hazai professzionális sokszorosítóműhely: egy egycslos és egy kétfcslos képmagnóról egyszerre harmincöt professzionális JVC-berendezésre készült másolat. Az MTV és az OOK közös beruházása körülbelül 25 millió forintba került.

A kiadó távlati célja, hogy a videotulajdonosokat ellássa majd szórakoztató műsorokkal is, addig azonban számos olyan kérdésre is feleletet várnak a Televideo munkatársai, amelyek ma még az iskoláknak szánt programok terjesztését is gátolhatják. Ilyenek például a jogdíjakkal kapcsolatos gondok. Nyitott kérdés még az is, hogy új video-üzlethálózat szükséges-e a kazetták forgalmazásához, vagy hasznosabb, ha a meglévő szervezetek veszik át a videoműsorok terjesztését. A nemzetközi tapasztalatok alapján a kiadóban úgy vélik, a különféle műsorokat rövid idő alatt, nagy példányszámokban kellene piacra dobni, hogy megelőzzék a „hivatásos” és családi másolókat.

A sikeres eladásokhoz azonban elsősorban a jelenleginél alacsonyabb kazettaárakra van szükség.

F. T.

TOP 10

1. **Bombajó bokszo**
(olasz vígjáték)
2. **Police Pyton**
(francia bűnügyi játékfilm)
3. **Aranyeső Yuccában**
(olasz vígjáték)
4. **A rendőrség megköszöni**
(francia bűnügyi játékfilm)
5. **Eddy Grant**
(angol, videoklipek)
6. **Szexis hétvége**
(amerikai vígjáték)
7. **A jazznékes**
(amerikai zenés játékfilm)
8. **Vuk**
(magyar meserajzfilm)
9. **A tenger zamata**
(olasz vígjáték)
10. **Vakond a nagyvárosban**
(magyar mesefilm-összeállítás)

A MOKÉP
VIDEOTÉKA
SIKERLISTÁJA
AZ 1986
ELSŐ
NEGYESÉVI
KÖLCSÖN-
NAPOK
SZÁMA
ALAPJÁN

Sportvideo

Csak videokazettán látható Csőke József új filmje, a *Sportrandevű* — négy évtizeddel. A több mint másfél órási, archív felvételeket tartalmazó összeállítás a magyar sport legnagyobb eseményeit idézi fel Papp László olimpiai aranyérmestől Székely Éva sikerén át az aranycsapat 1954-es berni ezüstérméig.

A film és a kazetta az OTSH Sportfilmstúdiójában készült, s a tulajdonos, a sporthivatal egyelőre csak videón kívánja terjeszteni az igényes válogatást. A kazettát 1200 forintért a Sportfilmstúdióban, a margitszigeti Nemzeti Sportuszoda épületében lehet megvásárolni, vagy három napra, kétszáz forintért kölcsönözni.

Videotárs

sokan bele is törődnek, de csak legyintenek: ha ők lennének más társkeresők helyében, önmagukat a világért se választanák!

Közben a szöke asszony elbúcsúzik és még az ajtóban is fogadkozik, hogy most már tényleg befejezte, mert teljesen elment a kedve az egésztől, de a Videotárs rábeszélésére megígéri, hogy kis idő múlva újból jelentkezik.

Akkor hát lássuk a medvét! Vendéglátóm a gépbe helyezi egyik számozott kezét, kezemből adja a távkapcsolót és bekapcsolja a készüléket. A felvételen éppen egy bűbájos külsejű és modorú közgazdász beszél a munkájáról, családi és anyagi körülményeiről, a leendő partnerről alkotott elképzeléseiről. Arról, hogy legutóbb mit olvasott, van-e káros szenvedélye és vállalna-e gyermeket. „Igen, igen, hát hogye” – hangzik a mélyeséges vagyakozással teli válasz. A kamera a csillag szemekre közlöt.

Sokadszor is elképdek: ez a nő él nélküli? Úgy látszik, az interjúelője is eleget hallott – a kérdéseket egyébként maga a Videotárs teszi fel –, mert megköszöni a beszélgetést és megkéri a hölgyet, hogy álljon fel a kanapéről és menjen ki az ajtón. A videó társkereső nem árul zsákhamacskát: pillanatok alatt megszaccolhatóvá válnak a mell-, derék- és csipőmérések.

— Ez a felvétel nemcsak az illető külsejéről és modoráról ad lényegesen több információt, mint egy levél vagy fénykép, hanem azt is elárulja, hogyan találja fel magát váratlan helyzetekben. A kérdések persze nem különlegesek, de ha valaki komolyan veszi őket, akkor meg kell gondolnia, hogy mit válaszol. Meggyőződésem, hogy a jövő a videó a társkereső ügynökségéknél:

az embereknek ma egyik legdrágább kincsük az idő és egyszerűen nem engedhetik meg maguknak, hogy esetleg hetekig töltsenek meddő randevúzgatással. Nem állítom, hogy a videó csodaszer, de azt hiszem, az egy ügyfeleimnek 15-20 százaléka végül is társra talál hosszabb-rövidebb időre, nem rossz eredmény. Valószínű, hogy a többi társkereső iroda egyelőre anyagi okokból nem vezeti be a videó nyilvántartást, hiszen egy lejátszókészülék ára 50 ezer forint körül van. Nekem nincsen ka-

merám, hanem egy gmk-val csináltatom a felvételeket henteente egyszer. Ezenkívül havi öt-hatezer forintot költök reklámra, jó kétezer forintot a telefonoszámra és a lakás-irodám takarítását is fizetnem kell. Így minimális a nyereségem egyelőre, de azt komolyan mondtam, hogy valójában nem ezért csinálom.

✱

Magára hagyom a Videotársat a nagy szoba ülőgarnitúrájánál telefonja és a jegyzetblokkja mellett: irány Aphrodité, a belváros túlsó felében.

Aphrodité éppen annyi idős, mint a Videotárs, csak abban különbözik tőle, hogy nő. Az iroda már nyáron véste át. Mikor kérem, hogy hadd láthassak néhány felvételt, elsőként a sajátját (!) teszi fel. Igaz, a felvétel régebben készült:

— Mikor az ember betegálmányban van, sok mindenre képes. Többek között arra, hogy feljöjjön vidékről és jelentkezzen egy videó társkereső irodánál.

A képanyom Aphrodité éppen arról beszél, hogy az anyagi és egzisztenciális létét megalapozó munka miatt egyszerűen nem ideje társat keresni. Felépített egy házat, autót vásárolt, egyetemelt, tanfolyamokat végzett, úgyhogy nemcsak pedagógus, hanem gépárműoktató és autóversenyző is. Aztán egyszer csak összekuszálódott minden: elesett az iskola jéges lépcsőjén és olyan súlyosan megsebesült a keze, hogy műteni kellett. Nem egyszer. Jöttek a burkolt, majd nyíltabb meggyezések az igazgatótól arra vonatkozóan, hogy neki nem kell olyan tanerő, aki hónapokat tölt betegálmányban. Aphrodité döntött: „bagóért” eladta a gyönyörű kétszintes házát, kilépett a munkahelyé-

ről és Budapestre költözött. Egy apróhirdetésre lett figyelmes, amelyben tőkeástársat vagy „átvevőt” kerestek egy társkereső irodára. A jellege az volt, hogy „Konkurencia nélkül”. Ebből a sérült kéztől tanár-nő arra következtetett, hogy csakis arról az irodáról lehet szó, amelynek hajdan ő is a kuncaftja volt, hiszen akkoriban ez volt az egyetlen, konkurens nélküli videó társkereső. Felkereste a tulajdonost, megállapodtak, ő lett az új „Aphrodité”. A társat keresők nyilvántartásában ő maga persze már nem szerepel, de továbbra is egyedül él.

Aphrodité is alkalmas megkülönböztetést, de ő a nemek között: a nők egy teljes évre fizetnek 1250 forintot, míg a férfiakról fél évre kér ugyanennyit. (A Videotárs egy évre 1300 forintot kér, amiből 600-at visszafizet, ha nem tud bemutatni 15 alkalmasnak látszó partnert a jelentkezőnek.) Hogy a nőktől miért kér kevesebbet? „Szociálpolitikai megfontolásból” – mondja. A felvételen ő készíti, hanem a szomszédos videostúdió. Mivel éppen „forgatási nap” van, ott üldögél velünk együtt az irodában a kamera kezelője és arról beszél, hogy önmagát is sokkal realitásban látja az, akiről felvétel készült. Meséli, hogy az egyik ügyfél annyira elborzadt magától, hogy vilámszeben lefogott tizenkét kilót. Ami azért nem minden-napi teljesítmény. Nyilvánvaló, hogy egy három-négy perces videófelvétel nem mutat be egy embert, de mégis több támpontot nyújt, mint egy fotó. Egyébként ha a felvételt nem sikerült, akkor megismétlik, mindaddig, amíg az ügyfél nem elégedett.

✱

A videók társkeresők szolgátlára többségében rokonszenves, szeretethű emberek képével van tele, akik borzasztóan szeretnének társat találni. Ha videóval, hát videóval. Bárhogyan.

FORINYÁK ÉVA

A Videotárs egy elvált, harmincöt éves és mindössze néhány hónapja válalkozónak

felcsapott úr. Kellemes, hűvös lakásában fogad. Egyszemélyes társkereső iroda, a tulaj eredeti és főfoglalkozására nézve jogtalan. Mint mondja, nem a pénzért vágott bele – noha tagadhatatlanul jól jön a jövedelmekiegészítés –, hanem karitatív megfontolásból. És volt még egy oka: — Régóta fájt a fogam egy videoberendezésre, és ez nagyszerű ürügy volt a megvásárlásra. De egyébként is utólk levelet írni, úgyhogy mikor felmerült bennem a társkereső terve, rögtön a videóra gondoltam. Egyébként is komolytalannak tartom a levelezést, de még a fényképes „ismerkedéseket” is. Egy videófelvételen nem lehet eljátszani valaki mást – illetve lehet, de az hamar kiderül – és a videófelvételt nem egykönnyen lehet retusálni.

Ügyfél érkezik. Ápolt, jó külsejű, szöke hajú asszony. Panaszkol, hogy nem volt szerencséje egyik címmel sem. Az egyik férfi neki nem felelt meg, a másiknak pedig ő nem tetszett. Ezek szerint azért a videó sem mutat meg mindent.

A kamera előtt a nők egészen fesztelenné, nagyon bátran viselkednek. A férfiak szegénylősebbek. Abban viszont valamennyien egyformák, hogy hallatlanul nagy élmény nekik a dolog, főleg mikor visszanéznek. „Ez a visszatáraztató óregasszony lennék én?” vagy „Ilyen csúnyán gesztikulálok beszéd közben”? Van, aki annyira elcsúgott a saját videomásától, hogy úgy kell lelket verni belé: ne adjja fel, ne töröltesse le a felvételt, igazán nem olyan rossz, mint amilyennek ő látja. Ebben aztán

Képdigitalizálók

Folytatva a számítógép és a video társításából származó lehetőségek és eredmények bemutatását, most a képdigitalizálóról lesz szó. Cikkünket főként azon kísérletező kedvű amatőrök figyelmébe ajánljuk, akik rendelkeznek videofelszereléssel és számítógéppel, valamint idővel, kíváncsisággal és esetenként némi pénzzel is.

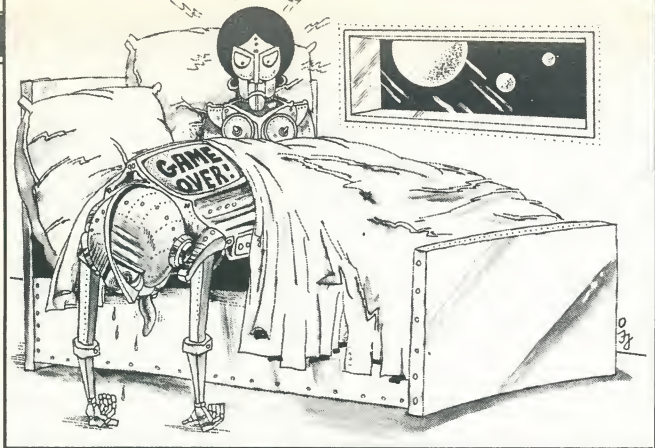
Az előző számban egy olyan roppant egyszerű módszert mutattunk be, melynek segítségével számítógéppel előállított ábrákat tudunk a videoszalagra rögzíteni. Most egy olyan eszköztípusról lesz szó, amely fordított irányban működik, vagyis azt teszi lehetővé, hogy videoeljárással készített képet a számítógépbe tudjunk bejuttatni és ott azt használni. (Videoeljárás alatt itt azt értjük, hogy videokamerával felvett képről van szó, így ez a megoldás elsősorban azokat érdekelheti, akik nemcsak videomagnóval, hanem kamerával is rendelkeznek vagy legalábbis alkalmanként hozzá tudnak jutni.) Előjáróban mindjárt el kell mondanunk, hogy ez már nem oldható meg csupán néhány alkalmas kábel otthoni előállításával, jelen esetben ma már kapható és elérhető áru berendezések használatáról és használhatóságáról lesz szó.

A képdigitalizálás persze nem spanyolviasz, mivel ezt az eljárást már jó ideje alkalmazzák, csak a háztartási képdigitalizálás számít még annak. Minden olyan esetben, amikor valamilyen képi információt egy számítógép számára érthető formátumúvá alakítva, azt valamilyen számítógép feldolgozza, képdigitalizálásról beszélünk. Ez azért hasznos, mert ezt az információt ezután a számítógéppel tetszőlegesen alakíthatjuk,

manipulálhatjuk, összefüggéseket kereshetünk, kiértékelhetjük stb. Ugyanezt – a képinformációt elsődlegesen hordozó – analóg jellegű információval (más szóval: egy videokamera kimenőjével) csak nagyon bonyolult és többnyire egyedi áramkörökkel tudjuk megvalósítani. A számítógép ezzel szemben azt a lehetőséget kínálja, hogy amennyiben sikerült a képinformációkat egyszer bejuttatni a memóriába, akkor már semmi sem menti meg attól, hogy az általunk irt vagy használt programok segítségével azt tetszőlegesen használjuk kényünk-re-kedvünkre.

A számos felhasználói terület közül hadd említsek csak néhányat itt, kedvcsinálóként. Talán az egyik leggyakoribb alkalmazás az alakfelismerés. Ezen azt értjük, hogy a képinformációt a számítógép megfelelő programok segítségével

– ezek elég bonyolultak, így nem véletlenül maradtak ki például a TV Basicből – úgy értékeli ki, hogy bizonyos alakzatok felismerésére legyen képes. Így működik pl. a karácsonyi levelezőlapjaink irányítószámait „elolvasó” postai osztályozóautomata. Ugyanezt az elvet azonban még számos szakmában használják, így a térképészetben vagy az orvosi munkában, vérminták automatikus fehérvérsejt-számolására, a robottechnikában munkadarabok felismerésére és minőség-ellenőrzésre, csillagászati felvételek kiértékelésére, automatizált forgalomirányításra és még egy sor területen egészen a mesterséges intelligenciakutatásig, s egyszer majd házi robotunk is így fogja tudni megkülönböztetni, hogy nem a szomszéd érkezett haza. Bár ezek az alkalmazások legtöbbször nagyszámú gépes háttér vagy speciális műszerezettség igényelnek, nem került

volna e téma ebbe a rovatba, ha csak kutatóintézeti háttérrel és néhány tudományos fokozat birtokában lehetne hasznosítani eredményeit. Az említett alkalmazások egyébként sem ZX Spectrum épülnek. Számítógépes amatőrök tapasztalatom szerint először arra használnak ilyen eszközöket, hogy családtagjaik portréit számítógépes vígység, ott retusálják, kinyomtassák, pipát, miegyebet rajzoljanak a szájába, majd kitapétázzák a kinyomtatott művekkel a kamrát. Programozással foglalkozó amatőrök többnyire programjai háttéréhez használnak a digitizált képeket, hiszen aki nem rendelkezik művészi hajlamokkal, bizony nehezen tudja megrajzolni a Halászbástyán zajló játékprogramjának hátterét vagy a Vuk rókjait is egyszerűbb a gyerek mesekönyvből kamerával felvenni és legfeljebb utána módosítani a számítógéppel.

Alkalmazási lehetőség tehát mint égen a csillag, a háztartásokban megtalálható kisszámítógépekhez és videotechnikához illeszthető eszköz azonban csak az utóbbi években jelent meg a pi-

acon. Ezek általában egy kis elektronikából és némi programból álló rendszerek. Az előbbi rendszerint a számítógépet valamelyik csatlakozójára kell kötni, utóbbit pedig betűlteni a géphe. Az elektronikat úgy képezték ki, hogy abba a normál videokamera kimenetét bedugasztható legyen. A szoftvert is annak megfelelően tervezik, hogy az adott számítógép felbontásához és színmegjelölési képességeihez illeszse a képet, tehát a digitizált kép mint adat a továbbiakban tetszőlegesen felhasználható legyen saját programjainkban. Az ügyesebb programok még arról is gondoskodnak, hogy ez a formátum esetleg valamelyen, elterjedten használt rajzolóprogram számára is érthető legyen, s így annak segítségével könnyen alakítható.

Jelenleg a világpiacán C 64-re több ilyen eszközt is árulnak (ezek többsége fekete-fehér eredményt ad a szürke-tónusok felhasználásával), létezik ilyen eszköz az IBM PC-re, az MSX szabványú gépekre és természetesen az új generáció „deluxe” személyi számítógépekre, a Commodore Amiga-ra és az ATARI 520 ST-re is árulnak már digitizálókát.

DIGITALIZÁLÓ MADE IN HUNGARY

Bár Magyarországon tudomásom szerint pillanatnyilag nincs forgalomban digitizáló berendezés és szoftver, a magyarok ebben a szakmában is képviseltetik magukat a világpiacra. Két magyartól származó fekete-fehér, Az ötlettel a Novatrade RT-t keresték meg, amely vállalta az ügy menedzselését és figyoni a csépet meg kíméltes világpiacra.

Rögtön úgy tűnt, hogy a magyar ipari háttér nyújtotta lehetőségek közeppé ezt a berendezést itthon tak tovább és 1985-re kész lett a színes digitizáló első néhány prototípusa. Ekkora világszínvonalú a sorozatgyártásra. Sikert, így pillanatnyilag egy NSZK-cég foglalkozik a gyártással és az európai partner visszavásárol bizonyos mennyiséget, remélhetőleg még tavasszal a Novatrade RT forgalmazni fogja a Zelcer-Hegy-féle digitizálót 20 botjában. Az árt még nem állapították meg, de feltehetően 25 ezer forint körül lesz.

Eről az eszközről annyit érdemes tudni, hogy a C 64-hez illeszthető hardver és szoftver színes, 160 x 200 tábl, színezhető, kinyomtatható stb. Az exponálási idő 3 másodperc, ami gyorsnak számít. Szabvány video-kamera csatlakoztatható hozzá.

Természetesen az alkotók most sem pihennek: időközben elkészült az Amstrad (vsy más néven terjedt olcsó ház számítógép, amelyre addig senki nem csinált digitizálót, s így továbbra is biztának a Schneider) számítógéphez alkalmazható változat. Ez azért érdekes, mert a Schneider egyszerű, de igen alacsony árú. Jelenleg is dolgoznak egy új digitizálón.

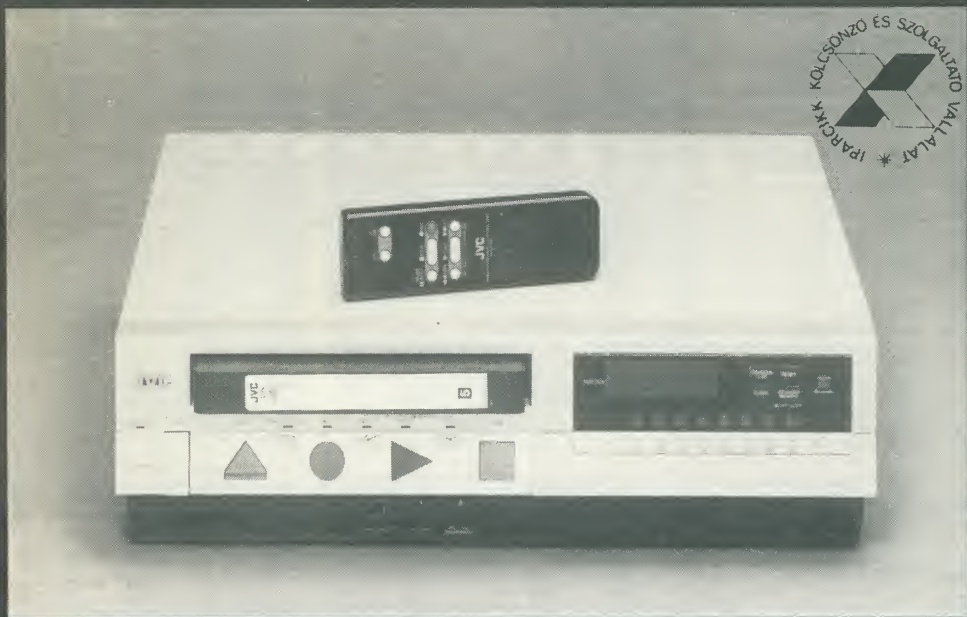
Most ismerkedjünk meg a képdigitalizálás néhány elvi problémájával és korlátjával, valamint azokkal a paraméterekkel, amelyek egy-egy ilyen rendszer minőségét mutatójának tekinthetők. A képdigitalizálás alapproblémája, különösen az egészen kis számítógépekhez történő illesztések esetén abból ered, hogy egy videokamera képe sokkal gazdagabb információkban (vagyis felbontásban és színekben), mint amit a számítógép megjeleníteni képes. Ha arra gondolunk, hogy a tv képe 525 vagy 625 sor felbontású, s egy kommersz videokamera is 240 sor körül produkál és a színátmenetek gyakorlatilag folytonosak a teljes színskálán, akkor máris nyilvánvaló, hogy az egyik legalapvetőbb probléma ezen információhalmaz „lepustázása” számítógéppel mértékig. A számítógépek közül az egyszerűbbek (pl. a C 64) 200 sor és 160 vagy esetleg 320 sorlopot képesek megjeleníteni, legfeljebb 16 színben. Ezért a kapott kép minősége nagymértékben attól függ, hogy ez az egyszerűsítés milyen módszerrel történik. Ezt a műveletet általában még az elektronika elvégzi, lehetőleg úgy, hogy a kép ne torzuljon. A színeket legtöbbször lehet módosítani, amennyiben egyáltalán a digitizáló színes képet állít elő. (Mivel ez lényegesen bonyolultabb, mint a fekete-szürke-fehér kép, és kétszínű üzemmódban a számítógépek is rendszerint nagyobb felbontást engednek meg, ezért a forgalomban lévő eszközök nyolcvan százaléka kétszínű.) Fontos szempont a megvilágítás. Mivel egy számítógépes kép előállításához a digitizáló többször is letapogatja a videokamera kábel, a villogó típusú fényforrások használatát lényegesen rosszabb, kásásabb képhez vezet, legjobban természetes napfény vagy a fehér fény. (Előfordulhat ugyanis, hogy a számítógép éppen akkor „kérdezi” le egy adott pont fényességét, amikor a neoncsó ki- vagy, így annak helyén egy fekete pont lesz.)

Lényeges paraméter az exponálási idő. Arról van szó, hogy a kép előállításához idő kell, ezért ma még nem lehet ilyen módszerrel gyorsan mozgó alakzatokat levenni, így az idő az egyik legfontosabb minőség mutató. A szokásos értékek 3–8 másodperc között vannak. Ennél rövidebb idejű átalakítás csak fekete-fehérben létezik. Végül alapvető szempont a színek, illetve színeségi szintek száma, mivel ez határozza meg majd az elérhető tónusosságát. Kétszínű kép esetén a színeségi szintek számát alapvetően a felhasznált számítógép határozza meg, hiába tud a digitizáló 8 színeségi szintet megkülönböztetni, ha a C 64-nek csak 4 van. Az új generáció új személyi számítógépeken azonban már elég sok szín használható, így lényeges a digitizáló színelbontóképessége. Az ATARI SZO ST-hez illeszthető COMPUTEREYES például 8 szíre tónust használ.

Aki tehát úgy dönt, hogy saját alkalmazásaiban jól tudna hasznosítani egy digitizálót, elsősorban ezekre a paraméterekre figyeljen. Tájékoztatóul: a nyugat-európai piacon található eszközök ára 150–1500 dollár között mozog, a minőségtől és természetesen az adott számítógéptől függően.

KISS DONÁT

NE SOKAT KÖLTSÖN, VEGYEN INKÁBB KÖLCSÖN!

Az Iparcikk Kölcsönző és Szolgáltató Vállalat boltjaiból bérelhető képmagnók segítségével igényeinek megfelelő műsort állíthat össze, játszhat le családjának és barátainak.

A kiváló minőségű VHS rendszerű képmagnók kölcsönzésével a vállalat budapesti és vidéki boltjai foglalkoznak.

LEGNAGYOBB A VÁLASZTÉK

**a KÖLCSÖNZŐ-
SZOLGÁLTATBAN**
Bp. V., Váci u. 42.
Telefon: 181-422

9. sz. kölcsönzőboltban
Bp. XIII., Váci út 39.
Telefon: 498-346

22. sz. kölcsönzőboltban
Bp. VI., Lenin krt. 80.
Telefon: 115-669

his- LEXIKON

- ALAPSÁVI JEL** — kisfrekvenciás, a videokamera kimenetén megjelenő videojel. Ebben a formában a képet és a hangot külön jelek hordozzák.
- ANTENNA ADAPTER ÁTÜSZÁS** — adók kisugárzott elektromágneses jeleit felfogó szerkezet.
- átalakító, illesztő egység.**
- (üztatás)** — olyan videoirók, amikor az egyik kép fokozatos elhalványodása közben egy másik tűnik fel a képernyőn és így váltunk a két videoforrás között.
- (írisz)** — fényrekesz. Az objektívén átjutó fény erősségét elrekesztéssel, mechanikusan szabályozó szerkezet videokamerákon.
- CCU** (Camera Control Unit) — kameravezérlő egység, amely a videokamera legfontosabb paramétereinek (fényrekesz, fohéregysúly, erősítés stb.) az operatőröktől függetlenül, távolról való folyamatos állítására szolgál.
- I. színjel.**
- CHROMA CSATORNA** — szabványosan kijelölt frekvenciasáv adott információ (rádió, tévé, telefon, telex stb.) átvitelére. Másik szokásos jelentése az elektronikában: egy adott hely (forrás) és egy adott másik hely (fogadó) között levő elektronikus jelátviteli berendezések és közegek, amelyeken a jeleknek át kell haladni a továbbítás során.
- az elektronikus jeleknek valamely közegekben, kábelben vagy áramkörben való áthaladásakor létrejövő csökkenése.** A csökkenés mértékét a kezdeti (bemeneti) szinthez viszonyítva decibelben szokás megadni.
- I. kóder.**
- újabb videokészülékekben található 21 pólusú csatlakozó, amely egységes kiosztással viszi át a jeleket egyik gépből a másikba és így megkönnyíti az összekapcsolást, mert csak egyféle (egy darab) kábel kell használnunk.**
- ELEKTRONIKUS KERESŐ** — kisméretű képernyő a videokamerán, amelyben látjuk azt, amit a képfelvévőcső „lát”, azonkívül a benne megjelenő betűk és jelek segítségével információkat kaphatunk a kamera beállítására és üzem közbeni állapotára vonatkozóan.
- I. professzionális.**
- FÉLPROFESSZIONÁLIS FÉLTÜKÖR** — olyan optikai réteggel bevont üveglap, amely a ráeső fényt felét visszaveri, a másik felét pedig átengedi.
- FÉNYSZÜRŐ FÉLMÁTRÁS** — a kamerába jutó fényt optikai úton módosító eszköz.
- filmananyag áttevése videoszalagra úgy, hogy a kivett képet egy videokamera veszi fel és a kamerára jelét egy képmagnó rögzíti.**
- másodpercenkénti ciklusok száma periódusos jeleknél.**
- I. impedancia.**
- FREKVENCIA HULLÁMIMPEDANCIA ILLESZTÉS KELVIN** — impedanciák megegyezése, I. impedancia.
- a színhőmérséklet mértékegysége, amely a fekete test Kelvin-fokban kifejezett hőmérsékletével adja meg a sugárzás színét. A videóban a fény „féhérségének” jellemzésére használják.**
- I. moduláció/demoduláció.**
- KÓDER (DEKÓDER) MODULÁCIÓ/DEMÓDULÁCIÓ** — az elektronikus jeleket a továbbítás vagy rögzítés megkönnyítésére célszerű olyan formába alakítani, amely legjobban (legkisebb veszteséggel, zajosodással, torzulással) képes az átviteli csatornán áthaladni. Ezt az átalakítást nevezik modulációnak vagy kódolásnak, a visszaalakítást pedig demodulációnak vagy dekódolásnak; az erre szolgáló berendezést a modulátor vagy kóder, illetve a demodulátor vagy dekóder.
- MONITOR** — videojelek megjelenítésére használt, nagyfrekvenciás (és általában hangfrekvenciás) fokozatok nélküli tévékészülék. Újában a közönséges tévét is szokás monitornak nevezni, mikor képmagnóval kapcsolatban említik.
- ND-FILTER** (Neutral Density Filter) — semleges (szürke) fényszűrő, amely a színek arányának megváltoztatása nélkül meghatározott mértékben csökkenti a kamerába jutó fényt. Hatása tehát azonos a fényrekeszéssel.
- NTSC** (National Television System Committee) — az első színes televíziós átviteli rendszer, amelyet az USA-ban fejlesztettek ki és azonkívül Japán és néhány más ország használja.
- PAL** (Phase Alternating Line) — a világon jelenleg leginkább elterjedt színes tévé (video) rendszer, amelyet a nyugat-európai országokon kívül még jó néhány helyen használnak. Nálunk a videózás használja, mivel a félprofi és amatőr videokamerák mind PAL rendszerűek.
- a professzionális vagy más szóval stúdiótechnika a tömegkommunikációs ipart kiszolgáló, magas minőségű követelményeket kielégítő, nagy teljesítményű, jó minőségű, elektronikus hírközlési eszközök, illetve műszereket előállító technika. A félprofi terület nem mindenben teljesíti a stúdiószerzők által előírt minőséget, készülékei viszont ennél fogva lényegesen egyszerűbbek és olcsóbbak.**
- A nem professzionális (amatőr, kommersz) eszközök fő jellemzője az, hogy olcsók, mivel nagy számban készülnek. Ennek érdekében viszont néha jelentős minőségi engedményeket tesznek, ami néha már elfogadhatatlan. Mivel tömegigényeket szolgálnak ki, készülékeik kezelése egyszerű.**
- Franciaországban, a szocialista országokban és még néhány helyen is használt színes-tévé-rendszer. A hazai tévéműsor-szórás is SECAM rendszerű, így a nálunk forgalomban levő képmagnóknak kétneműeknek (PAL, SECAM) kell lenniük.**
- (chroma) — videorendszerekben a színinformációt hordozó jel, illetve csatorna. Ettől függetlenül történik a fekete-fehér jel átvitele, tehát ha a színjel átvételében hiba van, a kép fekete-fehérben még nézhető.**
- I. Kelvin.**
- SZÍN-HŐMÉRSÉKLET SZÍNSZÜRŐ** — speciális fényáteresztő tulajdonságú optikai előtét, amely módosítja az áthaladó fény színét. A videotechnikában a szűrők legfontosabb feladata az, hogy az eltérő színhőmérsékletű megvilágítás okozta színárnyalati különbségeket a felvételkor kiegyenlítsék.
- elektronikus szerkezet és azt működtető játékos program, amely a közönséges tévé képernyőjét használja fel a program és az adatok (a játék feltételeinek és az eredményeknek) megjelenítésére.**
- TÉVÉJÁTÉK**

TV, VIDEO, JVC, VIDEOKAMERA, SZERVIZ

— Külföldi
színes TV,
videomagnó
és JVC
videokamera
garanciális
és garanciális
időn túli
szakszerű
javítása

— Videók és televíziók
két hangnormára történő
átalakítása 3 napon belül

— ASA és ELIN típ. tele-
víziók teletext beépítését
során kívül vállaljuk.

Írányára: 5600 Ft

ELEKTROMOS SZÖVETKEZET

BP. X., PONGRÁC U. 9.
TELEFON: 575-634

Egy
jó ötlet
az
„ÖTLET”-
BEN!

A korszerű híradás-
technikától az
ajándéktárgyig...

A HASZNÁLTCIKK KISSZÖVETKEZET MINDENT MEGTALÁL

Híradástechnikai cikkek ● háztartási gépek ● Hi-Fi és
sztereó készülékek ● videoberendezések, kazetták ●
személyi számítógépek ● bazárárúk, sportszerek, sport-
felszerelések ● hangszerek és tartozékok

VÉTELE ÉS ELADÁSA

Műszaki üzletek:

- I., Hattyú u. 16.
- III., Korvin Ottó u. 34.
- IV., Árpád út 52.
- VII., Garay tér 19.
- VII., Majakovszkij u. 9.
- VII., Thököly út 25.
- VIII., József krt. 9.
- IX., Üllői út 53/a.
- X., Állomás u. 11.
- XI., Fehérvári út 36.

Tel.:
159-181
888-010
893-046
423-349
427-014
423-557
144-421
139-524
348-666
253-629

Hi-Fi, video-, komputerszaküzlet:

VII., Lenin krt. 37.

423-538

Sport-műszaki bolt:

VII., Majakovszkij u. 41.

212-971

Hangszerszaküzlet:

VII., Majakovszkij u. 11.

427-014

Műszaki, mezőgazdasági kisgép szaküzlet:

VIII., Kun u. 11.

340-664

Sport-, bazárbolt:

III., Lajos u. 49/b.

888-102

KÉSZ-
PÉNZERT,
VÁSÁROLUNK,
OTP-RE IS
ÁRUSÍTUNK!

HEMOVIT
„Tiszta forrásból”

KEPMAGNOSOK FIGYELMEBE!

MŰSOROS VHS KAZETTÁK:

Mokép

Videotéka

VIDEOTÉKÁK
az ország számos pontján –
a megyei moziüzemi vállalatok kezelésében!

1061. Budapest VI.,
Majakovszkij u. 40.
Tel.: 426-942

VESZPRÉM

SZOLNOK

KECSKEMÉT

PÉCS

SALGÓTARJÁN

GYŐR

DEBRECEN

EGER

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

KÁPOSVÁR

NYIREGYHÁZA

SZEKSZÁRD

ZALAEGERSZEG

BÉKÉSCSABA

MISKOLC

TAT